Ἔτος Α'. Ἐν Ἀθήναις 4 Μαρτίου 1890 Ἀρ. 9

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνείῳ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ
ΝΙΚ. Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Δρ. Φ. Ε.
ΑΛΕΞΑΝ. Δ. ΒΑΛΒΗ Δρ. Φ. Ε.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐτησία	Δρ.	7.—
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἐτ.	»	7.50
Ἑξάμηνος	»	4.—
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ.		8.—

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ»
Ὁδὸς Φειδίου ἀρ. 13
κατωτέρω τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ
15 — ΛΕΠΤΑ — 15

Η ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ

κατὰ τὸν κύριον

Α. ΦΙΛΙΨΩΝΑ

Α.

Ἀναγνόντες τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου Φιλιψῶνος (Petermanns Mittheilungen φυλ. I καὶ II. 1890) δημοσιευθεῖσαν πραγματείαν περὶ τῆς *Ἐθνογραφίας τῆς Πελοποννήσου*, δίδομεν σήμερον σύντομον αὐτῆς περίληψιν, ἀφίνοντες εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν εἰδικῶς εἰς ἐθνογραφικὰς μελέτας ἀσχολουμένους νὰ καταδείξωσι κατὰ πόσον εἶνε ὀρθαὶ αἱ γνῶμαι τοῦ κυρίου τούτου.

Ὁ κύριος Φιλιψὼν μετὰ σύντομον ἀφήγησιν τῆς κατὰ τὸν μεσαίωνα *Ἱστορίας τῆς Πελοποννήσου* (σελ. 2 — 11) καὶ τῶν περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπὸ Φαλμεράϋερ καὶ ἄλλων ρηθέντων, ἅτινα εἶνε πασίγνωστα (1), ἐξετάζει τὴν καθ' ἡμᾶς ἐθνογραφίαν τῆς χερσονήσου (11—20) ὡς ἑξῆς περίπου.

Ἐκ τῶν διαφόρων ξένων λαῶν, οἵτινες εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα μόνον *Σλαῦοι* καὶ *Ἀλβανοὶ* διέμειναν ἐν τῷ τόπῳ, ἐξ ὧν οἱ Σλαῦοι ἐντελῶς ἐξελληνίσθησαν. Ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχὴν δύο μόνον γλῶσσαι ὁμιλοῦνται ἐν τῷ τόπῳ, ἡ *Ἑλληνικὴ* ὑπὸ διαφόρους διαλέκτους καὶ ἡ *Ἀλβανικὴ* (διάλεκτος τῶν Τόσκων). Καὶ κατὰ πρῶτον ἐξετάζει τοὺς Ἀλβανούς.

Ἐπὶ δωδεκάμηνον ὁλόκληρον διαμείνας ἐν Πελοποννήσῳ (;) ὁ κύριος Φιλιψὼν καὶ ἐπισκεφθεὶς ἅπαντας, ὡς λέγει, τοὺς δήμους αὐτῆς, ἠδυνήθη ἐξ ἰδίας αὐτοψίας νὰ πεισθῇ, ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ ὁμιλοῦσι τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν περὶ τὰς 90,523 ψυχὰς (σελ. 12—13), ὑπολογίσας τὸ ποσὸν τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τῷ 1879 γενομένης ἀπογραφῆς. Εἰς ἅπαντα τὰ Ἀλβανικὰ χωρία, λέγει, πρῶτον ἐκμανθάνεται ἡ ἀλβανικὴ γλῶσσα, ἥτις εἶνε γλῶσσα τῆς οἰκογενείας, καὶ ἀκολούθως ἡ ἑλληνική, καὶ συνήθως ἐν τοῖς σχολείοις. Ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε γενικὸς κανών, διότι εἰς πλεῖστα ἀλβανικὰ χωρία ἀμφότεραι αἱ γλῶσσαι, κατὰ τὴν παροῦσαν τοὐλάχιστον ἐποχήν, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μητρικαὶ γλῶσσαι. Τοῦτο δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς πλεῖστα χωρία ἀλβανικὰ τῆς Ἀργολίδος, π. χ. τῶν Μεθάνων, ὧν οἱ παῖδες, ἂν καὶ οὐδέποτε ἐφοίτησαν εἰς σχολεῖον, οὐδ' ἐξῆλθον τῆς πατρίδος των, ὁμιλοῦσιν ἄριστα τὴν ἑλληνικήν.

Ἀπατᾶται, λοιπόν, ὁ κ. Φιλιψὼν λέγων, ὅτι μόνον οἱ ἀνδρωθέντες (die Erwachsenen) ὁμιλοῦσι μετὰ τῆς ἀλβανικῆς καὶ τὴν ἑλληνικὴν καὶ ὅτι *ἔχουσι ξενικὴν προφοράν*. Παράδοξον καὶ τοῦτο! Πῶς, ἐνῷ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν αἰσθανόμεθα τοιαύτην εἰς τὴν προφορὰν διαφοράν, ἠδυνήθη ὁ κύριος Φιλιψὼν νὰ διακρίνῃ αὐτήν, ἀφοῦ ἠγνόει ἐντελῶς καὶ ἀλβανικὴν καὶ ἑλληνικήν;

Παραλείποντες πάντα τὰ ἄλλα, ὅσα ὁ κ. Φιλιψὼν περὶ τῶν ἐθίμων καὶ ἰδιοτήτων τῶν Ἀλβανῶν λέγει, ἓν μόνον δὲν δυνάμεθα νὰ παρασιωπήσωμεν, ὅτι *κοιναὶ ἰδιότητες ἀμφοτέρων τῶν λαῶν* (Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν) εἶνε ἡ *ἀπιστία καὶ τὸ ψεῦδος*.

(1) Σημ. Ὁ κ. Φιλιψὼν ἔπρεπεν ἐν ταῖς ἱστορικαῖς αὐτοῦ μελέταις νὰ ρίψῃ βλέμμα καὶ ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου, ἐν ᾗ πολλὰ περὶ τοῦ πολυθρυλήτου ζητήματος τοῦ ἐκσλαυισμοῦ τῆς Πελοποννήσου λέγονται.

Ἀπαντᾶται ὁ κύριος Φιλιῷὼν ἀπάτην δεινήν, οὐδ' ἐπιτρέπεται αὐτῷ ν' ἀποδίδῃ τοιούτας χυδαίας ἰδιότητας εἰς ὁλόκληρον λαόν, ἂν ἴσως (περὶ τοῦ ὁποίου ἀμφιβάλλομεν) βάναυσοί τινες Ἀλβανοὶ ἐφέρθησαν ἀπίστως πρὸς αὐτόν. Μήπως ἡ πατρὶς αὐτοῦ, ἥτις καυχᾶται διὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐνομίαν της, εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἀπηλλαγμένη τοιούτων ἐλαττωμάτων; Μόνον ὁ Ἕλλην κρίνεται αὐστηρῶς! Ἂν ὁ κύριος Φιλιῷὼν ἐξήταζε τοὺς κατοίκους τῆς μικρᾶς τῶν Μεθάνων χερσονήσου, ἤθελε γνωρίσει, ὅτι ὁ μικρὸς αὐτῆς λαὸς εἶνε ἀγαθός, φιλόνομος, ἐργατικὸς καὶ φιλαληθέστερος πολλῶν συμπατριωτῶν τοῦ κυρίου Φ, ἂν καὶ ἦνε πανταχόθεν ἀποκλεισμένος παντὸς πολιτισμοῦ καὶ μορφώσεως.

Δὲν ἔχουσιν, ἐν τέλει προσθέτει, οἱ Ἀλβανοὶ ἴδιον ἐθνικὸν αἴσθημα, *ἀλλ' ἐξαρτῶνται* ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Γελοία ἡ ἀπαίτησις αὕτη, οἱ Ἀλβανοὶ τῆς Πελοποννήσου, οἵτινες τὴν αὐτὴν ἔχουσι καταγωγὴν μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, νὰ θελήσωσι νὰ σχηματίσωσιν ἴδιον κράτος. Γελοῖον προσέτι εἶνε, ὅτι κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν συνετέλεσε κατὰ τῶν Τούρκων μόνον ὁ *θρησκευτικὸς φανατισμὸς* καὶ οὐχὶ καὶ ὁ πρὸς τὴν *ἐλευθερίαν ἔρως*. Ἀγνοεῖ ὁ ἄνθρωπος καθ' ὁλοκληρίαν τὰ τῆς ἱστορίας ἡμῶν καὶ ἐκφέρει γνώμας παραδόξους, εἰς ἃς εὐγλώττως ἀπαντῶσι τὰ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ἡρωϊκὰ ὑπὲρ πίστεως καὶ Ἑλληνισμοῦ ἀνδραγαθήματα τῶν τέκνων τῶν *Σπετσῶν* καὶ τῆς *Ὕδρας*.

Ἐσφαλμένον προσέτι καὶ ἀπάνθρωπον εἶνε νὰ λέγῃ ὁ κ. Φ, ὅτι τὴν φυλὴν ταύτην, ἥτις πολλάκις ἔδειξε ἁγνὰ, πατριωτικὰ καὶ φιλάνθρωπα αἰσθήματα, χαρακτηρίζει ὠμότης, ἀνομία, ἀσέβεια πρὸς τοὺς νόμους, καὶ ὅτι ὑπῆρξε τὸ φυτώριον τῆς λῃστείας, ὅπως καὶ οἱ *Ἀρναοῦται*. Πόθεν ἠρύσθη τὰς πληροφορίας του ταύτας;

Β'.

Καὶ ταῦτα τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὅσων περὶ τῶν Ἀλβανῶν τῆς Πελοποννήσου ἀναφέρει, τοὺς ἐπιλοίπους δὲ τῶν κατοίκων τῆς χερσονήσου, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ $^7/_8$ τοῦ πληθυσμοῦ, διαιρεῖ εἰς *Ἕλληνας* καὶ εἰς ὀλίγους *Βλάχους*. Τοὺς νῦν λεγομένους *Ἕλληνας* ὑποδιαιρεῖ εἰς ἑπτὰ κατηγορίας, ἤτοι α'.) εἰς *Τσάκωνας*, β'.) εἰς *Μανιάτας*, γ'.) εἰς *Μωραΐτας* (Ρωμαίους ἢ Πελοποννησίους), δ'.) εἰς *Ρουμελιώτας*, ε'.) εἰς *Κρῆτας*, ς'.) εἰς *Αἰθίοπας*, καὶ ζ'.) εἰς *Ἀθιγγάνους*. Ἐνταῦθα θέλομεν ἀναφέρει τὰ κυριώτερα ἐξ ὅσων λέγει περὶ τῶν Τσακώνων, Μανιατῶν καὶ Μωραϊτῶν, διότι αἱ ἐπίλοιποι τέσσαρες κατηγορίαι ὀλίγιστον ἀριθμὸν περιλαμβάνουσιν, οἱ πλεῖστοι δὲ εἶνε Ἕλληνες μέτοικοι.

Καὶ περὶ μὲν τῶν Τσακώνων (8,705 ψυχ.), οἵτινες κατοικοῦσιν ἐν ὅλῳ εἰς 14 χωρία, λέγει τὰ ἑξῆς. Οἱ Κυνουριεῖς, οὓς καλεῖ φιλοπόνους καὶ ἐργατικούς, ἠδυνήθησαν ἐν τῇ δυσβάτῳ αὐτῶν χώρᾳ νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν διάλεκτον μέχρι τῆς μεγάλης τῶν Σλαύων πλημμύρας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσῆλθον καὶ φυλαὶ Σλαύων, ὧν μία ἐκαλεῖτο *Τσάκωνες*, ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἅπασα ἡ χώρα. Τὰ λείψανα δὲ τῶν Κυνουριῶν ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένας φάραγγας καὶ διέσωσαν οὕτω τὴν μητρικήν των γλῶσσαν, ἐνῷ οἱ εἰσβαλόντες Σλαῦοι *ἐξελληνίσθησαν καὶ ἐξέμαθον τὴν νέαν ἑλληνικήν*. Ὥστε κατὰ τὸν κύριον Φιλιῷὼνα, καὶ περὶ τούτου δὲν ἀμφιβάλλομεν, οἱ τὴν Τσακωνικὴν γλῶσσαν ὁμιλοῦντες εἶνε ἕλληνες καθαροί, ἡ ἐξήγησις ὅμως, ἡ ἐπὶ τῆς ἐπωνυμίας διδομένη, εἶνε αὐθαίρετος, καθὼς καὶ ἡ ἐξελληνισις τῶν Σλαύων. Ἀφοῦ οὗτοι ἐξεδίωξαν πάντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας καὶ κατέλαβον τὴν χώραν των, παρὰ τίνων ἐξελληνίσθησαν; Παρὰ Τσακώνων, βεβαίως ὄχι, διότι θὰ ὡμίλουν τὴν Τσακωνικήν, παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐπίσης ὄχι, διότι, ὡς δέχεται, τοιοῦτοι δὲν ὑπῆρχον.

Γ'.

Περὶ δὲ τῶν *Μανιατῶν*, οἵτινες ἑαυτοὺς *Λάκωνας* καλοῦσι λέγει, ὅτι ὁμιλοῦσι τὴν νέαν ἑλληνικὴν μετὰ μικρῶν τινων διαφορῶν, ὅτι ἔχουσιν ἔθιμα διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ γνωστὰ ἡμῖν, π. χ. ὅτι κατοικοῦσιν ἐντὸς πύργων, ὅτι ὁ γαμβρὸς δὲν λαμβάνει προῖκα παρὰ τοῦ πενθεροῦ, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας πληρώνει πρὸς αὐτὸν καὶ ὅτι εἶνε καὶ οὗτοι ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ὡς καὶ οἱ Τσάκωνες, εἰς ὧν ὅμως τὰς φλέβας εἰσῆλθε κατὰ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων αἷμα σλαυικὸν καὶ ἀλβανικόν. Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὡς καὶ ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ κ. Παπαρρηγόπουλος ῥητῶς λέγει ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ [1], ἐκεῖνο ὅπερ εἶνε

(1) Σημ. Ὅτι πολὺ ξενικὸν αἷμα καὶ πρὸ πάντων πολὺ αἷμα φυλῶν ἀπὸ βορρᾶ κατελθουσῶν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ἀνεμίχθη εἰς τὰς φλέβας τῶν κατοίκων τῶν χωρῶν τούτων εἶνε ἀναμφισβήτητον καὶ μαρτυρεῖται ὑπό τε τῶν γεγονότων ὅσα μέχρι τοῦδε ἱστορήσαμεν, καὶ ὑπὸ τῶν γεγονότων ὅσα βραδύτερον πρόκειται νὰ ἱστορηθῶσιν. Ἀλλ' ὅτι οἱ ποικίλοι ἐκεῖνοι βάρβαροι ἐντελῶς κατέστρεψαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν φυλήν, ὅτι ὑπῆρξάν ποτε χρόνοι, καθ' οὓς ἔπαυσεν ἐντελῶς λαλουμένη ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὅτι ἡ σήμερον λαλουμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπεβλήθη ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κυβερνήσεως, ὅτι ἑνὶ λόγῳ μεταξὺ τῶν λαῶν, ὅσοι σήμερον ὁμιλοῦσι τὴν γλῶσσαν ταύτην καὶ τῶν λαῶν ὅσοι ἐλάλουν αὐτὴν πρὸ τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος οὐδεὶς ὑπάρχει ἠθικὸς καὶ ὑλικὸς δεσμός, εἶνε ὡς προείπομεν, παραδοξολογία, τὴν ὁποίαν ἀποκρούουσιν οὐ μόνον πᾶσα ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ μαρτυρίαι τὰς ὁποίας ὁ Φαλλμεράϋερ ἀνέφερεν εἰς ὑποστήριξιν τῆς ἀξιώσεως αὐτοῦ, ὡς πολλοὶ νεώτεροι ἀπέδειξαν, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν εἰδικαῖς πραγματείαις, (Ἱστ. Ἑλλ. Ἔθνους. Τόμ. Γ'. σελ' 193). Τὸ καθ' ἡμᾶς ποτὲ δὲν ἠρνήθημεν, ὅτι σλαυϊκαὶ ἐποικήσεις ἐγένοντο πολλαὶ εἰς πολλὰς ἑλληνικὰς χώρας· ἀξιοῦμεν μόνον, ὅτι ἅπαντα τὰ πασίγνωστα γεγονότα τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν ἱστορίας μονονουχὶ φωνὴν ἀφίνουσιν, ὅτι οἱ Σλαῦοι οὗτοι κατέστρεψαν τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φυλήν, ἀλλ' ἐξεναντίας αὐτοὶ ἐντὸς αὐτῆς συνεχωνεύθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οὐδὲν ἕτερον κατέλιπον τῆς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ὑπάρξεως αὐτῶν ἴχνος ἢ ὀνόματά τινα ὀρέων, ποταμῶν καὶ χωρίων. (Ἱστορ. Ἑλλην. Ἔθνους. Τόμ. Γ'. σελ. 212).

λίαν ἐσφαλμένον, εἶνε ὅτι οἱ Μανιᾶται, εἶνε ὡς καὶ οἱ Ἀλβανοί, βίαιοι, θυμώδεις, σκληροί, ἄπιστοι κτλ.

Σφάλλεται μεγάλως ὁ κύριος Φιλιῷὼν τοιούτας ἀποδίδων ἰδιότητας εἰς τὸν ἱπποτικὸν τῆς Μάνης λαόν, ὅστις φημίζεται, καίτοι πτωχός, διὰ τὸ φιλόξενον αὐτοῦ, τὴν τιμιότητα, τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τόσας ἄλλας χρηστὰς ἰδιότητας, ἃς μετ' ἐνθουσιασμοῦ περιέγραψεν ὁ κ. Κορύλλος, κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἐπισκεφθεὶς τὴν Μάνην καὶ ἀναβὰς μέχρι τῆς ὑψίστης κορυφῆς τοῦ Ταϋγέτου [1]. Ἂν ἔχωσιν ἐλαττώματα οἱ Μανιᾶται, ἂν εἰσέτι ἐπικρατῇ παρ' αὐτοῖς τὸ αἴσθημα τῆς ἐκδικήσεως, δὲν ἕπεται ὅτι φέρουσι καὶ τὰς ἰδιότητας, ἃς τοσοῦτον ἐλαφρῶς ἀποδίδει αὐτοῖς ὁ κύριος Φιλιῷών. Ὁ γνωρίσας αὐτοὺς κατὰ βάθος θὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι οὗτοι εἶνε γενναῖοι, τίμιοι, εἰλικρινεῖς, φιλόξενοι κτλ. ὁ κύριος ὅμως Φιλιῷών, ἀμφιβάλλω, ἂν ἠδυνήθη νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτῶν καὶ ἠρκέσθη εἰς τὰς διὰ χειρονομιῶν πληροφορίας τοῦ ἀγωγιάτου του.

Δ'.

Περὶ δὲ τῶν ἰδίως *Μωραϊτῶν ἢ Ρωμαίων*, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν κατοίκων τῆς χερσονήσου, λέγει περίπου τὰ ἑξῆς.

«Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου ὁμιλεῖ τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν ἄνευ διαλεκτικῆς τινος διαφορᾶς σημαντικῆς. Σημειωτέον μόνον, ὅτι οἱ Ἀρκάδες προφέρουσι τὸ σ ὡς τὸ γαλλικὸν ch, ὅπερ ἴσως *προέρχεται ἐκ τῆς συμμίξεως τοῦ αἵματος αὐτῶν μετὰ σλαυικοῦ* (!). *Ἡ καθαρωτέρα προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατεῖ ἐν τοῖς περιχώροις τῶν Καλαμῶν*». Θαυμαστὸν τοῦτο καὶ περίεργον, διότι ἀδυνατοῦμεν νὰ κατανοήσωμεν, πῶς ὁ κύριος Φ. ἀνεκάλυψε ποῦ εὑρίσκεται ἡ καλλιτέρα ἑλληνικὴ προφορά, ἀφοῦ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ περιοδείαν ἠγνόει ἐντελῶς τὴν ἑλληνικήν, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν μόλις ἠδύνατο νὰ συνεννοῆται. Περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ βίου τῶν νέων Ἑλλήνων ἀποφεύγει κατὰ τὸ παρὸν νὰ πραγματευθῇ, μόνον, λέγει, ὅτι τούτων διέκρινε τοὺς ἑξῆς δύω σωματικοὺς τύπους.

α'.) Ὁ πρῶτος τύπος ἔχει κόμην καὶ ὀφθαλμοὺς μέλανας, ὑποκίτρινον τοῦ προσώπου χρῶμα, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ *δολιχοκέφαλος* [1], εὐκίνητος κτλ. Ὁ τύπος οὗτος καὶ πνευματικῶς καὶ σωματικῶς εἶνε ὁ *ἰδίως ἑλληνικὸς τύπος*.

β'.) Ὁ δεύτερος τύπος εἶνε ξανθός, ἔχει κυανοῦς ἢ φαιοὺς ὀφθαλμούς, χρῶμα τοῦ προσώπου ἀνοικτόν, εἶνε *βραχυκέφαλος*, ἔχει ἀνάστημα ὑψηλὸν καὶ εἶνε ἰσχυρότερος καὶ μυωδέστερος τοῦ μέλανος τύπου· ὁ τύπος οὗτος εἶνε σλαυικὸς ἢ ἀλβανικός [2]. Ἀμφότεροι ὅμως οἱ τύποι μίγνυνται, ὑποστηρίζει ὅμως, ὅτι ὁ μέλας (ὁ ἑλληνικὸς) ἐπικρατεῖ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἰδίως ταῖς παραλίαις, ἐν ταῖς ἀνωτέραις καὶ μεμορφωμέναις τάξεσι (!!), πρὸ πάντων δ' ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Μεσσηνίας καὶ μεταξὺ Πύλου καὶ Πύργου. Ὁ ξανθὸς τύπος παραδόξως ἐπικρατεῖ ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἀρκαδίᾳ, ἤτοι ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Γορτυνίας, τοῦ ὀροπεδίου τῆς Τριπόλεως, τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ τῶν βορείων μερῶν τοῦ Ταϋγέτου, ἐκεῖ δηλ. ἔνθα εἰσέβαλον οἱ ξένοι.

Ὁ ἀναγνώστης βλέπει ἀμέσως, ὅτι ὁ κ. Φιλιῷὼν διὰ τῆς σπουδῆς τῶν τύπων ἠθέλησε νὰ καταδείξῃ, ὅτι οὐ μόνον πολὺ αἷμα σλαυικὸν κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας ἡμῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ καθαρὸν ἐντελῶς αἷμα σλαυικὸν διεσώθη καὶ ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁμιλοῦν, πρὸ πάντων ἐν τῇ πατρίδι τοῦ *γέροντος τοῦ Μωραϊτᾶ*· ἑπομένως αἱ οἰκογένειαι τῶν Κολοκοτρωναίων καὶ Δηλιγιανναίων εἶνε αἷμα σλαυικόν (!)

Ἀστεῖα φαίνονται ἡμῖν τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα τοῦ κυρίου Φιλιῷώνος, θέλοντος ἐκ τοῦ μέλανος καὶ δολιχοκεφάλου τύπου νὰ συμπεράνῃ περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν κατοίκων τῆς χώρας μας. Πόθεν συμπεραίνει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦσαν ἅπαντες δολιχοκέφαλοι; ἐκ τῶν ἀγαλμάτων; Πιστεύομεν, ὅτι ὁ Πραξιτέλης καὶ

(1) Σημ. Μεθ' ὅλην τὴν καθολικὴν ὁπλοφορίαν τῶν ἐγχωρίων προσκυνητῶν, ἡ τάξις διετηρήθη μέχρι τέλους ἀσάλευτος· τοῦτο δ' ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὴν παρουσίαν ἐνίων χωροφυλάκων, προσελθόντων καὶ τούτων εἰς τὴν πανήγυριν ἐκ τῶν πέριξ δῆθεν δασῶν, ὧν τὴν φύλαξιν εἰσὶν ἐντεταλμένοι, εὐλαβείας χάριν, ἀλλ' εἰς τὸν ἱπποτικὸν χαρακτῆρα τῶν Λακώνων ἐν γένει . . . . . Οἱ φιλόξενοι Μανιᾶται, μόλις ἰδόντες με καὶ παρὰ τοῦ ὁδηγοῦ μου μαθόντες «τίς πόθεν ἤμην ἀνδρῶν, πόθεν μοι πόλις», ἦλθον, οἱ ἐγκριτώτεροι τούτων, πρὸς ἐμὲ καὶ διὰ παντοίων προτάσεων, ὅπως μοὶ προσφέρωσιν ἄσυλον διὰ τὴν παγεράν νύκτα ἢ τροφὴν ἢ τι ἄλλο τῶν δεόντων. (Πεζοπορία Χρ. Κορύλλου. σελ. 89). Ἡ ζωοκλοπὴ εἶνε ἄγνωστος ἐν Μάνῃ, ὡς καὶ ἡ ἁρπαγὴ ἐν γένει ἢ βλάβη ξένης ἰδιοκτησίας. Οἱ ἔχοντες ποίμνια, βόας ἢ φορτηγὰ ζῷα, ἀφίνουσιν αὐτὰ ἐλεύθερα νὰ πλανῶνται κτλ. (τοῦ ἰδίου σελ. 67).

(1) Σημ. Βραχυκεφάλους ἀνθρώπους καλοῦσιν οἱ ἀνθρωπολογοι ἐκείνους, ὧν τὸ κρανίον σχετικῶς πρὸς τὸ πλάτος αὐτοῦ εἶνε βραχύ, δολιχοκεφάλους δὲ ἐκείνους, ὧν τὸ κρανίον εἶνε σχετικῶς ὑψηλότερον πρὸς τὸ πλάτος. Ἐν Γερμανίᾳ μετροῦνται αἱ κεφαλαὶ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Βιρχοβίου. Τὸ ὕψος τοῦ κρανίου τίθεται ἴσον πρὸς 100 καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ παρίσταται διὰ κλάσματος τοῦ ὕψους τούτου. Ἡ μᾶλλον πλατυτέρα κεφαλὴ εὑρέθη ἐν Ταταρίᾳ ἔχουσα 97, ἡ ὑψηλοτέρα δὲ ἔν τινι Κελτικῷ τάφῳ ἔχουσα 58. Λοιπὸν τὰ ὅρια τοῦ πλάτους τῶν ἀνθρωπίνων κεφαλῶν κεῖνται μεταξὺ 97 καὶ 58. Καὶ δολιχοκεφάλους μὲν καλοῦσιν ἐκείνους, ὧν τὸ πλάτος τοῦ κρανίου κεῖται μεταξὺ 58 καὶ 74, μεσοκεφάλους, ὧν τὸ πλάτος τοῦ κρανίου κεῖται μεταξὺ 74 καὶ 78 καὶ βραχυκεφάλους, μεταξὺ 78 καὶ 97. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς ἀνθρωπότητος εἶνε μεσοκέφαλοι. Ὥστε διὰ νὰ ἀποφανθῇ τις περὶ τοῦ τύπου τῶν κεφαλῶν ἑνὸς λαοῦ πρέπει νὰ μετρῇ ἀκριβῶς διὰ καταλλήλου ὀργάνου καὶ οὐχὶ μὲ τὸ ὀμάτι.

(2) Σημ. Γνωρίζω Τσάκωνας, ἑπομένως κατὰ τὸν κ. Φ. Ἕλληνας καθαροῦ ἑλληνικοῦ αἵματος, οἵτινες εἶνε ξανθοί, καὶ Ἀλβανούς, οὐχὶ ἐξ Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς κυρίως Ἀλβανίας, οἵτινες ἔχουσι χρῶμα μέλαν. Μήπως οἱ Σέρβοι ἅπαντες εἶνε ξανθοὶ καὶ βραχυκέφαλοι; Καὶ πόθεν γνωρίζει, ὅτι ὁ μέλας οὗτος τύπος εἶνε ὁ Ἑλληνικός;

ὁ Φειδίας δὲν θὰ εἶχον τὴν μωρίαν νὰ ἐκλέξωσιν ὡς πρότυπον τῶν ἀριστουργημάτων αὐτῶν μογγολικήν τινα κεφαλήν, ἀλλ' ἐξέλεξαν καλλονὰς δολιχοκεφάλους, τὰς ὁποίας πολλαχοῦ τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ νῦν ὁ καλλιτέχνης ἀπαντᾷ. Εὐτυχῶς ἀπό τινος χρόνου ἱδρύθη ἐν τῷ ἡμετέρῳ πανεπιστημίῳ ἀνθρωπολογικὸν μουσεῖον, ἐν ᾧ κατατίθενται καὶ κρανία ἐντὸς ἀρχαίων τάφων εὑρισκόμενα, ἅτινα πρέπει νὰ ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς ὁ κύριος Φιλιψών. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐγεννῶντο ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου τύπου (*ἀπὸ ἕνα καλοῦπι*) δολιχοκεφάλου, ἀλλ' ὅτι ποικιλίαι κεφαλῶν θὰ ὑπῆρχον, ἐν αἷς θὰ ἐπεκράτει ὁ *μεσοκέφαλος* τύπος. Πόθεν γνωρίζει ὁ κύριος Φιλιψών, ὅτι μέλανας μόνον ὀφθαλμοὺς εἶχον οἱ ἀρχαῖοι; δὲν ἀναφέρεται ὁ Μενέλαος ὡς ξανθός; δὲν ἐλάτρευον τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ ἀρχαῖοι; Διὰ ταῦτα νομίζομεν, ὅτι λίαν ἐπικίνδυνον εἶνε νὰ θέλῃ ὁ κ. Φ. νὰ ἀνεύρῃ τὴν καταγωγὴν τῶν κατοίκων τῆς Πελοπονήσου ἐκ τοιούτων, καὶ ἐπιπολαίων μάλιστα, τοῦ κρανίου παρατηρήσεων, διότι αὗται δὲν εἶνε *ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τοῦ αἵματος ἑνὸς λαοῦ.* Ἂν ἤθελεν ὁ κύριος Φιλιψὼν νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν καταγωγὴν τῶν κατοίκων τῆς Χερσονήσου, ἔπρεπε νὰ ἐνδιατρίψῃ μᾶλλον εἰς τὴν μελέτην τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἤθελε δὲ ἐκ τούτων βεβαιωθῇ, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν αἷμα ὀλίγιστον ἐμολύνθη ὑπὸ τοῦ σλαυικοῦ.

Περαίνοντες δὲ τὴν περιληπτικὴν ἡμῶν ταύτην ἔκθεσιν περὶ τῆς πραγματείας τοῦ κ. Φιλιψῶνος, ὅστις καίτοι φίλος τῆς Ἑλλάδος, λίαν αὐστηρῶς καὶ ἐπιπολαίως ἔκρινεν αὐτήν, ἀναφέρομεν ὀλίγα ἐκ τοῦ ἐπιλόγου αὐτῆς.

«Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου τὰ 13/100 εἶνε καθαροὶ Ἀλβανοί, τὸ ἐπίλοιπον δὲ μέρος τῶν κατοίκων, ὅπερ τὴν ἑλληνικὴν μόνον ὁμιλεῖ, *συνίσταται ἐκ κράματος Ἑλλήνων, Σλαύων καὶ Ἀλβανῶν κατὰ διάφορον βαθμὸν συμμίξεως*. Ἐκ τῶν ἄλλων λαῶν οἵτινες εἰσέβαλον εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἤτοι τῶν Ῥωμαίων, Ἰουδαίων, Γότθων, Βανδάλων, Γάλλων, Ἰταλῶν, Ἱσπανῶν, Ἀράβων, Τούρκων, οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα ἔμειναν ἴχνη. *Οἱ καθ' ἡμᾶς λοιπὸν Πελοπονήσιοι δὲν εἶνε καθαρᾶς ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ κρᾶμα λαοῦ ἐντελῶς ἐξελληνισθέντος*». K.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

κατὰ τὰ ἔτη 1887, 1888 καὶ 1889

ΥΠΟ

Χ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ

Συνεχίζων τὰς ἀπὸ τοῦ 1882 γενομένας ὑπ' ἐμοῦ μετεωρολογικὰς περὶ Πατρῶν παρατηρήσεις, δημοσιεύω ἐν τοῖς ἑπομένοις τὰς τῶν ἐτῶν 1887, 1888 καὶ 1889, τῶν προηγουμένων ἀπὸ τοῦ 1882 — 6 δημοσιευθεισῶν ἤδη ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῦ ἐν ἔτει 1887 συνελθόντος ἐν Ἀθήναις β'. συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν, ἐπὶ τῇ 50ετηρίδι τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας, ἔνθα ἀνεγνώσθη ἡ περὶ Πατρῶν ἐν γένει πραγματεία μου. (1) Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1888 αἱ παρατηρήσεις αὗται ἦσαν ἐλλιπεῖς, περιοριζόμεναι μόνον εἰς τὴν σημείωσιν τοῦ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὁρίου τῆς θερμότητος τοῦ τε ἡμερονυκτίου καὶ τῆς μέσης τῆς ἡμέρας, τῶν πνεόντων καθ' ἑκάστην ἀνέμων, τῶν ἡμερῶν τῆς βροχῆς, τῶν ψεκάδων (κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ μακαρίτου Ἰουλ. Σμίθ), τῶν νεφελῶν, τῶν ἀστραπῶν κτλ. Ἔτι δὲ τῶν σεισμῶν, καὶ εἴτινος ἄλλου μετεωρολογικοῦ ἢ φυσικοῦ φαινομένου· ἀπὸ δὲ τῆς ἀνωτέρω μνησθείσης ἐποχῆς, ἐφοδιασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου καθ. τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐμοῦ φίλου κ. Δ. Κοκκίδου δι' ἀκριβεστάτων θερμομέτρων, πρὸς καταμέτρησιν τῆς θερμότητος τῆς τε ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ τῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας διὰ τοῦ ψυχρομέτρου εἰς ἑκατοστὰ τοῦ κόρου, ἔτι δὲ καὶ δι' ὑετομέτρου, πρὸς καταμέτρησιν τοῦ ἐν καιρῷ βροχῆς πίπτοντος ὕδατος, προμηθευθεὶς δὲ ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ ἀκριβὲς βαρόμετρον, ἠρξάμην κρατῶν λεπτομερεστάτας σημειώσεις τῶν καθ' ἑκάστην γενομένων μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων, ἃς καὶ τηλεγραφικῶς μεταβιβάζω πάραυτα τῷ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείῳ, καθ' ὑποδειχθεῖσαν μοι συμβολικὴν γραφήν, ὡς πράττουσι καὶ οἱ τοὺς λοιποὺς ἐν Ἑλλάδι μετεωρολογικοὺς σταθμοὺς διευθύνοντες, καθιστῶντες ἐνήμερον τὸν διευθυντὴν αὐτοῦ κ. Κοκκίδην, περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἡμερησίας μετεωρολογικῆς καταστάσεως, ἀνακοινουμένης αὐθημερὸν ὑπὸ τούτου καὶ τοῖς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἀστεροσκοπείοις.

Ἐν ταῖς ἐμαῖς παρατηρήσεσι, μέχρι μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου 1888 ἐτήρουν τὴν παλαιὰν χρονολογίαν, ἀπὸ δὲ τοῦ μηνὸς ἐκείνου καὶ ἐντεῦθεν, ἀφ' ὅτου δηλ. ἔλαβον τὰ προμηθευθέντα ὄργανα, τηρῶ τὴν νέαν, διόπερ καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1888 μόνον τῶν 18 πρώτων ἡμερῶν σημειῶ τὰς παρατηρήσεις, μεταβαίνων εἶτα εἰς τὸν Ὀκτώβριον (ν).

Θερμότης (2). Ἡ ἐτησία μέση τῶν Πατρῶν θερμότης ἐν ἔτει μὲν 1887 ἦν 18°,80, ἐν ἔτει δὲ 1888 18°,30 καὶ ἐν ἔτει 1889 18°,33, ἀνάλογος δηλ. τῇ καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη παρατηρηθείσῃ.

Ἡ μεγίστη θερμότης τῷ μὲν 1887 παρετηρήθη τῇ 7ῃ Ἰουλίου καὶ τῇ 6ῃ Αὐγούστου (35°,2 K.), τῷ δὲ 1888 τῇ 26ῃ καὶ τῇ 28ῃ Ἰουνίου καὶ τῇ 3ῃ καὶ 4ῃ Αὐγούστου (36°,0) καὶ τῷ 1889 (ν) τῇ 15ῃ Ἰουλίου (37°,5). Ἡ δὲ ἐλαχίστη τῷ μὲν 1887 παρετηρήθη τῇ 20 Δεκεμβρίου (1°,5), τῷ δὲ 1888 τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου (0°) καὶ τῷ 1889 τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου (1°,5).

Ἐν τοῖς ἑπομένοις πίναξι καταφαίνονται λεπτομερέστερον τὰ περὶ θερμότητος ἐν γένει κατὰ τὰ προμνησθέντα ἔτη.

(1) Αἱ Πάτραι ὑπὸ φυσικὴν καὶ ἰατρικὴν ἔποψιν.

(2) Ἀντὶ τῆς λέξεως θερμοκρασία, μὴ καθαρῶς Ἑλληνικῆς, προτιμῶ τὴν λέξιν θερμότης ἢ θερμασία.

1887 (π)	Μέση τοῦ μηνὸς θερμότης	Μέσον μεγίστης θερμότητ.	Μέσον ἐλαχίστης θερμότητ.	Μεγίστη ἀπόλ. θερ.	ἡμερομην.	Ἐλαχίστ. ἀπόλ. θερ.	ἡμερομην.
Ἰανουάριος	10°,05	13°,89	8°,02	17°,6	31	1°,6	10
Φεβρουάριος	12°,56	15°,37	9°,76	20°,8	26	4°,8	7
Μάρτιος	13°,23	15°,23	11°,23	19°,8	4	8°,3	10
Ἀπρίλιος	17°,90	20°,60	15°,20	27°,4	23	11°,2	1
Μάϊος	22°,61	25°,87	19°,35	29°,1	20	16°,2	8
Ἰούνιος	25°,15	28°.39	21°,91	31°,2	21	17°,7	1
Ἰούλιος	29°,47	32°,53	26°,01	35°,2	7	24°,4	28
Αὔγουστος	27°,52	30°,45	24°,59	35°,2	6	21°,6	12
Σεπτέμβρ.	23°,62	26°.19	21°,06	29°,7	1	16°,0	10
Ὀκτώβριος	17°,43	19°,60	15°,26	28°,8	1	10°,0	31
Νοέμβριος	14°,60	16°,99	12°,21	21°,2	5	7°,0	28
Δεκέμβριος	10°,57	13°,02	8°,12	18°,8	18	1°,5	20
Μέσον ἔτους	18°,80	21°,51	16°,09				

1888 (π)							
Ἰανουάριος	8°,67	11°,35	5°,99	16°,0	19	0°	28
Φεβρουάριος	10°,99	13°,40	8°,58	17°,0	13	5°,0	1
Μάρτιος	16°,52	19°,08	13°,97	25°,5	28	8°,0	2
Ἀπρίλιος	17°,38	20°,70	14°,06	27°,0	22	9°,0	1
Μάϊος	19°,97	24°,27	15°,67	28°,0	7	14°,0	15
Ἰούνιος	25°,59	29°,61	21°,18	36°,0	28	17°,5	22
Ἰούλιος	25°,72	29°,70	21°,75	34°,0	19	17°,0	28
Αὔγουστος	25°,83	29°,66	22°,00	36°,0	4	18°,0	11
Σεπτέμ.	23°,73	27°,77	19°,70	32°,0	2	16°,0	11
Ὀκτώβριος	19°,63	23°,76	15°,51	31°,2	6	8°,0	22
Νοέμβριος	14°,15	17°,82	10°,49	25°,0	3	3°,0	13
Δεκέμβριος	11°,66	15°,04	8°,26	20°,5	1	0°,8	15
Μέσον ἔτους	18°,30	21°,84	14°,76				

1889 (ν)							
Ἰανουάριος	10°,30	13°,69	6°,92	18°,5	16	1°,5	30
Φεβρουάρ.	11°,47	14°,52	8°,42	20°,0	13	5°,2	19
Μάρτιος	13°,45	16°,84	10°,06	22°,2	21	6°,2	8
Ἀπρίλιος	15°,79	19°,97	11°,62	25°,8	24	9°,2	1
Μάϊος	21°,05	25°,93	16°,17	35°,0	29	11°,2	11
Ἰούνιος	24°,65	29°,62	19°,69	33°,8	27	16°,5	8
Ἰούλιος	27°,88	33°,07	22°,69	37°,5	12	20°,0	3
Αὔγουστος	27°,29	32°,46	22°,12	36°,0	10	17°,4	31
Σεπτέμβρ.	23°,21	27°,64	18°,79	32°,0	6	13°,0	20
Ὀκτώβριος	20°,90	25°,01	16°,80	29°,4	2	13°,5	17
Νοέμβριος	14°,78	18°,57	11°,00	24°,6	5	5°,5	14
Δεκέμβριος	10°,95	14°,04	7°,87	17°,5	14	4°.2	24
Μέσον ἔτους	18°,47	22°,61	14°,34				

Συγκρίνοντες τὰς Πάτρας πρὸς τὴν Κέρκυραν ὡς πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν μέσην μηνιαίαν καὶ ἐτησίαν θερμότητα κατὰ ἔτη 1887 καὶ 8 (1), βλέπομεν ὅτι ἐν γένει τὸ κλίμα τῶν Πατρῶν εἶνε θερμότερον τοῦ τῆς Κερκύρας. Διότι ἐνῷ ἡ μέση τῶν δύο τούτων ἐτῶν θερμότης ἐν Κερκύρᾳ ἦν 17°,61 (1887) καὶ 16°,90 (1888), ἐν Πάτραις ἦν 18°,80 (1887) καὶ 18°,30 (1888)· ἔτι δέ, ἐνῷ ἡ ἐλαχίστη ἀπόλυτος θερμότης ἐν Πάτραις κατῆλθε μόλις εἰς +1°,6 τῷ 1887 καὶ εἰς 0° τῷ 1888, ἐν Κερκύρᾳ τῷ μὲν 1887 κατῆλθεν εἰς +1°,0, τῷ δὲ 1888 εἰς —3°,0. Μόνον ἡ μεγίστη ἀπόλυτος θερμότης ἐν Κερκύρᾳ ἦν κατ' ἀμφότερα τὰ ἔτη ἀνωτέρα· διότι τῷ μὲν 1887 ἀνῆλθεν εἰς 38°,0 (τῇ 18 Αὐγούστου), τῷ δὲ 1888 εἰς 37°,0 (τῇ 17 Αὐγούστου). Ἐνῷ ἐν Πάτραις ἀνῆλθεν εἰς 35°,2 (1887) καὶ 36°,0 (1888).

Βαρομετρικὴ θλῖψις. Ἐπειδὴ μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1889 ἐπρομηθεύθην ἀκριβὲς βαρόμετρον, ὡς προείρηται, διὰ τοῦτο μόνον τοῦ ἔτους τούτου ἐσημείωσα τακτικῶς καθ' ἑκάστην τὴν βαρομετρικὴν θλῖψιν καὶ τούτου μόνου παρατίθημι πίνακα τῆς μέσης κατὰ μῆνα βαρομετρικῆς θλίψεως καὶ τοῦ ὅλου ἔτους, σημειῶν ὅτι ἡ μὲν μεγίστη καθ' ἅπαν τὸ ἔτος (777,8) παρετηρήθη τῇ 30ῇ Δεκεμβρίου, ἡ δ' ἐλαχίστη (747,0) τῇ 22ᾳ Ἰανουαρίου.

ΠΙΝΑΞ

μέσης βαρομετρ. θλίψεως ἀνηγμένης εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ εἰς θερμ. 0°K

1889 (ν)	Βαρόμετρον χ. μ.	Παρατηρήσεις
Ἰανουάριος	764,63	747,0 τὴν 22αν
Φεβρουάριος	759,11	
Μάρτιος	762,03	
Ἀπρίλιος	762,35	
Μάϊος	761,68	
Ἰούνιος	763,08	
Ἰούλιος	763,09	
Αὔγουστος	762,43	
Σεπτέμβριος	764,61	
Ὀκτώβριος	767,02	
Νοέμβριος	770,91	
Δεκέμβριος	767,94	777,8 τὴν 30ὴν
Ἔτος	764,07	

Ὑγρασία. Καὶ περὶ ταύτης μόνον κατὰ τὸ 1889 ἐγένοντο ἀκριβεῖς παρατηρήσεις, ὁπότε ἐφωδιάσθην διὰ τῶν καταλλήλων ψυχρομετρικῶν ὀργάνων. Τὸ ἔτος τοῦτο ἐν γένει ἦν οὐχὶ πολὺ ὑγρόν, ἰδίως οἱ χειμερινοὶ αὐτοῦ μῆνες, ὁπότε ἔπνεον ἀδιαλείπτως ἐπὶ μακρῶν ἡμερῶν σειρὰν ἄνεμοι βόρειοι. Τῶν μηνῶν ὁ ὑγρότερος μὴν ἦν ὁ Φεβρουάριος (82 %), ὁ ξηρότερος δὲ ὁ Αὔγουστος (58 %). Καὶ ἡ μὲν μεγίστη καθ' ἅπαν τὸ ἔτος ὑγρασία (98 %) παρετηρήθη τῇ 1 Ἰανουαρίου, ἡ δ' ἐλαχίστη (37 %) τῇ 30 Μαΐου. Τοὺς ἀριθμοὺς τούτους τὴν ὑγρασίαν ἐμφαίνοντας σημειῶ ἀκεραίους, ἄνευ κλασμάτων, διότι καὶ ὁ Mohn (1) ἐν τοῖς ψυχρομετρικοῖς αὐτοῦ πίναξιν, ἀντὶ τῶν προκυπτόντων κλασμάτων, σημειοῖ τὸν ἀμέσως ἑπόμενον ἀκέραιον ἀριθμόν· οὕτω λ. χ. ἀντὶ 74,2 γράφει 75.

(1) Μετεωρολογικὴ ἔποψις τῆς πόλεως Κερκύρας κατὰ τὰ ἔτη 1887 καὶ 1888 ὑπὸ Σ. Π. Μαρίνου καθηγ.

(1) Grundzüge der Meteorologie IV Auflage 1887

ΠΙΝΑΞ
μέσης ὑγρασίας τοῦ ἔτους 1889.

Μῆνες	Ὑγρασία εἰς ἑκατοστὰ τοῦ κόρου	Παρατηρήσεις
Ἰανουάριος	76	98 τὴν 1ην τοῦ μηνὸς
Φεβρουάριος	82	
Μάρτιος	79	
Ἀπρίλιος	70	
Μάϊος	64	37 τὴν 30ὴν τοῦ μηνὸς
Ἰούνιος	67	
Ἰούλιος	62	
Αὔγουστος	58	
Σεπτέμβριος	67	
Ὀκτώβριος	78	
Νοέμβριος	71	
Δεκέμβριος	71	
Ἔτος	71	

Σημ. Προμηθέως. Τὴν πραγματείαν ταύτην τοῦ ἐν Πάτραις διαπρεποῦς ἰατροῦ καὶ συνεργάτου ἡμῶν κυρίου Χρήστου Κορύλλου εὐχαρίστως δημοσιεύομεν, διότι ἔχει μεγίστην ἀξίαν ὑπὸ ὑγιεινήν, κλιματολογικήν, γεωπονικὴν καὶ ναυτικὴν ἔποψιν. Πιστεύομεν ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἀκαμάτου ἡμῶν φίλου θέλουσι καὶ ἄλλοι μιμηθῇ καὶ οὕτω δυνηθῶμεν ν' ἀποκτήσωμεν γνώσεις ἀκριβεῖς περὶ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς πατρίδος ἡμῶν, παύσωσι δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι κακίζοντες ἡμᾶς, ὅτι δὲν φροντίζομεν νὰ γνωρίσωμεν τὸν τόπον μας. Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον δημοσιευθήσεται καὶ τὸ τέλος τῆς πραγματείας ταύτης.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἐκ τοῦ πολυθρυλήτου συγγράμματος τοῦ Καμίλλου Φλαμμαρίωνος

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

κατὰ μετάφρασιν

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Δ. ΒΑΛΒΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου.)

Οἱ *Οὐνιαμέζι* τῶν μεγάλων λιμνῶν δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὰς προηγουμένας φυλάς. Πρὸ μικροῦ ἔτι κατέλειπον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἀτάφους, ἀρκούμενοι νὰ ρίπτωσιν αὐτοὺς εἰς θαμνῶνας, ἵνα προκαλῶσι τὸν ὑπὸ τῶν ὑαινῶν κατασπαραγμὸν αὐτῶν· σήμερον ὡρισμένος ἀριθμὸς μιμοῦνται τὸ ἔθιμον τῶν Ἀράβων καὶ ἐνταφιάζουσι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. Πλησίον τοῦ πτώματος ἀρχηγοῦ ἐνταφιάζουσι ζώσας τρεῖς δούλας, ἵνα τῷ ἀφαιρῶσι τὴν φρίκην τῆς μοναξίας. Πᾶσαι αἱ τελεταὶ τῶν πληθυσμῶν τούτων συνοδεύονται ὑπὸ ἀφθόνων σπονδῶν.

Μεταξὺ τῶν κατωτέρων φυλῶν τῆς Ἀφρικῆς δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ὡσαύτως τοὺς *Ὀττεντότους* καὶ τοὺς *Βοχισμάνους*. Οἱ πρῶτοι διακρίνονται διὰ τοῦ μικροῦ αὐτῶν ἀναστήματος, τοῦ κιτρινοφαίου δέρματος, τῆς ἀπεχθοῦς φυσιογνωμίας· αἱ κόμαι αὐτῶν εἶνε μέλαιναι, μακραί, μαλλώδεις, καὶ φέρουσι μικροὺς κόμβους, οὕτως ὥστε, ὅταν ἄρχωνται φυόμεναι, σχηματίζουσι μικροὺς ὄγκους ἔχοντας τὸ μέγεθος κόκκου πεπέρεως. Ἔχουσι τὸ κρανίον μικρὸν καὶ λίαν ἐπίμηκες, τὸ μέτωπον στενόν, ἀλλ' ὑψωμένον.

Ἡ ὄψις τοῦ *Ὀττεντότου* παρέχει θέαμα ὅλως ἰδιάζον· δηλ. ἔχει σχῆμα τριγωνικὸν προφανέστατον, ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν προεξοχὴν τῶν μηλικῶν ὀστῶν καὶ τὴν στενότητα τοῦ ἄκρου τοῦ προσώπου μέχρι τοῦ πώγωνος. Ἡ μορφὴ αὕτη καθίστησι τὴν κεφαλὴν ἰσχνὴν καὶ λίαν σμικρὰν σχετικῶς πρὸς τὸ σῶμα. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶνε λοξοὶ ὡς παρὰ τοῖς Σίναις, πρὸς οὓς οἱ Ὀττεντότοι ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα, ὀφειλομένην εἰς τὴν προεξοχὴν τῶν μηλικῶν ὀστῶν καὶ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος. Ἡ ρὶς εἶνε καθ' ὑπερβολὴν πλατεῖα, οἱ ρώθωνες πολὺ μεγάλοι, καὶ αἱ σιαγόνες λίαν προβεβλημέναι· τὸ στόμα εἶνε μέγα, καὶ περιβάλλεται ὑπὸ χειλέων ἀνεσταλμένων καὶ ὀγκωδῶν.

Ἑκάστη φυλὴ διορίζει ἀρχηγόν, ἔχοντα ὡρισμένας τὰς ἐξουσίας· ἐν περιπτώσει πολέμου ἕκαστος μάχεται ὡς γινώσκει, μὴ ὁδηγούμενος ὑπὸ στρατιωτικῶν ἡγεμόνων. Ἔχουσι τὰς αἰσθήσεις λίαν ἀνεπτυγμένας· ἐκ τοῦ ἴχνους τοῦ μᾶλλον ἀμυδροῦ ἀναγνωρίζουσι τοὺς διελθόντας ἀνθρώπους καὶ τὰ περάσαντα ζῷα, καὶ μαντεύουσιν ἐκ πρώτης ὄψεως εἰς τίνα φυλὴν φυσικὴν ἢ κοινωνικὴν ἄνθρωπός τις ἀνήκει.

*
* *

Εὔκολον εἶνε νὰ προβῶμεν περαιτέρω ἀναφέροντες τοιαύτας σχέσεις. Ἀλλ' ἀρκεσθῶμεν ὅτι ἔχομεν ἐννοήσει διὰ τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως, ὅτι αἱ κατώτεραι αὗται φυλαὶ τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ ὄντα ταῦτα τὰ ὑλικά, τὰ ἀγροῖκα, τὰ ἀμαθῆ, τὰ πρὸς πᾶσαν ἠθικὴν ἐπιστημονικὴν ἢ τεχνικὴν ἀφαίρεσιν ἀνεπιτήδεια, προσεγγίζουσι πλειότερον εἰς τοὺς γείτονας αὐτῶν,—οἵτινες εἶνε, οἱ *Κιμπανζαῖ*, οἱ *Οὐραγγουτάγγοι* καὶ οἱ *Γορίλλαι*,—ἢ εἰς τὴν πνευματικὴν φυλήν, εἰς ἣν ὀφείλομεν πνεύματα οἷα ὁ *Νεύτων*, ὁ *Λεϊβνίτιος*, ὁ *Κέπλερος*, ὁ *Ἀρχιμήδης*, ὁ *Φειδίας*, ὁ *Δάντης*, ὁ *Σακεσπῆρος*, ὁ *Λεονάρδος* Vinci, ὁ *Πασκάλ*, ὁ d' Alembert, ὁ *Ραφαήλ*, ὁ *Μόζαρτ*, ὁ Ghopin, ὁ Hugo καὶ οἱ διάφοροι ἐφάμιλλοι αὐτῶν. Καὶ παρατηρήσωμεν ὅτι ἤδη καθίσταται δυσχερέστατον νὰ εὕρωμεν φυσικὰς φυλὰς πρωτογόνους, διότι ἀπὸ μακροῦ οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ ἱεραπόστολοι ἐνεκέντρισαν μικρόν τι παντάχοῦ τὰς ἰδέας τὰς ἀνηκούσας εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ὑπερτέρου ἡμῶν πολιτισμοῦ.

Ἀναμφιβόλως ἠδύνατό τις κατά τινας ἐπόψεις νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἰδίας ἡμῶν πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως. Εἰς τὰς θρησκείας τὰς ἀγνοτέρας ἠδύνατό τις νὰ ψέξῃ τὰς ἀτιμίας τὰς μᾶλλον ἐγκληματικάς· εἰς τοὺς *Χριστιανοὺς* τὰς φρικώδεις σκηνάς, τὰ ἐγκλήματα, τὰς τιμωρίας τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ τοὺς θρησκευτικοὺς πολέμους. Εἰς τοὺς *Μουσουλμάνους* τὰς σφαγὰς καὶ τοὺς ἀκρωτηριασμούς, ἐξ ὧν κατέστησαν αἱμοσταγεῖς αἱ κατακτήσεις αὐτῶν. Εἰς τὰς κυβερνήσεις τὰς σοφωτέρας τῆς Εὐρώπης τὸ αἴσχος τῆς ἐνόπλου εἰρήνης, τὸ αἷμα τὸ ῥέον ἐν τοῖς πολέμοις, τὴν διπλωματίαν τὴν ἐκμυζῶσαν τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν κτλ., καὶ μικρόν τι παντάχοῦ τὴν βασιλείαν τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου ἀπροκάλυπτον ἢ ὑποκριτικῶς κεκαλυμμένην. Ἀναμφιβόλως κάτοικός τις τοῦ συστήματος τοῦ *Σειρίου* ἢ κόσμου τινος ἀληθῶς πνευματικοῦ δὲν ἤθελε διίδῃ πολὺ μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ τῶν *Εὐρωπαίων*, τῶν *Ἀμερικανῶν*, τῶν *Ἀσιανῶν* ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν *Αὐστραλιωτικῶν* ἢ *Ἀφρικανῶν* φυλῶν, περὶ ὧν ἄρτι ὡμιλήσαμεν, καὶ ἴσως ἤθελεν ὡσαύτως οἰκτείρει πάντας τοὺς παρόντας κατοίκους τοῦ πλανήτου ἡμῶν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὰ πάντα εἶνε σχετικά. Δὲν εἶνε ἀμφισβητητὸν ὅτι ἐσμὲν ὀλιγώτερον ἀτελεῖς τῶν ἀγρίων τούτων φυλῶν, καὶ ὅτι αἱ διάνοιαι ἡμῶν ζῶσιν ἐν σφαίρᾳ ὑπερτέρᾳ τῆς ἐκείνων. Τὸ ἐξαγόμενον ταύτης τῆς σπουδῆς κατέδειξεν ἡμῖν τὰς σχέσεις τὰς συνδεούσας τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ἐξ οὗ δυσχερῶς καὶ βραδέως ἀπελύθη.

*
* *

Ἐλέχθη ὅτι, ὡς ὁ ἄνθρωπος κατέσχε τὸν πλανήτην, καὶ ἐκυριάρχησεν ὁλοκλήρου τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου διὰ τῆς χρήσεως τῶν ὑπερτέρων αὐτοῦ δυνάμεων, οὕτως ἠδυνάμεθα νὰ φοβώμεθα μήπως ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν νέον γένος θὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς γῆς τοσοῦτον ὑπέρτερον ἡμῶν, ὅσον ἡμεῖς ὑπερέχομεν τῶν ἄλλων μαστοφόρων, καὶ θὰ ὑποδουλώσῃ ἡμᾶς καθ' ὃν τρόπον κατεξουσιάσαμεν ἡμεῖς τῶν κατωτέρων γενῶν. Ἡ ἰδέα συνεζητήθη μὲν καὶ ἐνεκωμιάσθη ἐν διαφόροις συγγράμμασι πασῶν τῶν γλωσσῶν, ἀλλ' εἶνε πεπλανημένη. Τὰ εἴδη δὲν ἐξέρχονται ἐκ τῆς γῆς. Ὁ *ἄνθρωπος* τοῦ *μέλλοντος* δὲν θὰ εἶνε βεβαίως ὁ σύγχρονος, ἀλλὰ θὰ σχηματισθῇ κατὰ πρόοδον· θὰ εἶνε ἡ ἀνεπαίσθητος ἀνάπτυξις τοῦ συγχρόνου. Ἡμεῖς θὰ μεγαλυνθῶμεν, ἡμεῖς θὰ καταστῶμεν σοφώτεροι, θὰ καταργήσωμεν τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ θὰ δημιουργήσωμεν διὰ τοῦ *μέλλοντος ἀγαθοῦ τὴν βασιλείαν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἐλευθερίας*.

Ὅθεν, δὲν δύναταί τις ἀρκούντως νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ, καὶ τὸ ζήτημα δὲν ἐπιδέχεται συζήτησιν, ὁ ἄνθρωπος κατέχει διὰ τῆς διανοίας του τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ὄντων· βασιλεύει λοιπὸν δικαίῳ τίτλῳ ἐπὶ παντὸς ζῶντος ἐπὶ τοῦ πλανήτου αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρέπει ὡσαύτως ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι δὲν παρουσιάζει ριζικὴν διαφορὰν ἀπὸ τῶν ἐγγυτάτω αὐτοῦ γειτόνων, τῶν *ἀνθρωποειδῶν πιθήκων*. Ἀνατομικῶς ὑπάρχουσι τὰ αὐτὰ ὄργανα, πεπλασμένα καὶ διατεθειμένα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μόνον δευτερευούσας ἔχοντα τὰς διαφοράς· οἱ *πόδες*, αἱ *χεῖρες*, ἡ *σπονδυλικὴ στήλη*, ὁ *θώραξ*, ἡ *λεκάνη*, τὰ *αἰσθητήρια ὄργανα*, τὸ πᾶν εἶνε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὠργανισμένον· ὡσαύτως ὁ *ἐγκέφαλος* ἐν τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς *γύροις* εἶνε ὁ αὐτὸς *φυσιολογικῶς*· αἱ αὐταὶ ἔτι ἐπιφαίνονται λειτουργίαι, ἐκτελούμεναι καθ' ἑνιαῖον τρόπον· αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν τέλος εἰσὶ παραπλήσιαι. Πᾶσαι αἱ σπουδαῖαι *φυσικαὶ διαφοραὶ* ἐδρεύουσιν ἐν τῷ ὄγκῳ τοῦ ἐγκεφάφαλου, ὅστις εἶνε τριπλασίως ἀνεπτυγμένος παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐν ταῖς ἰδιότησιν αὐτοῦ, ὧν ἡ ἰσορροπία καὶ ἡ συναρμογὴ δίδουσιν εἰς τοῦτον τὴν *κρίσιν*, τὸ *λογικὸν καὶ τὴν διάνοιαν*, ἅτινα εἶνε τὸ ὡραιότερον κόσμημα τοῦ στέμματός του. Κατ' ἔποψιν ἠθικὴν ἀνεγνωρίσαμεν τὴν *βαθμιαίαν ἀνέλιξιν τοῦ σώματος*, ἀπὸ τῶν ζῴων μέχρι τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ πάντη φυσικῶς ἐπιβάλλεται ἡμῖν τὸ ἀκόλουθον ζήτημα. Μεταξὺ τῶν τεσσάρων εἰδῶν, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ *ἀνθρωποειδὴς πίθηκος*, τί τὸ μᾶλλον προσεγγίζον εἰς τὸν ἄνθρωπον;

*
* *

Ὁ Γίββων ὀφείλει νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψει. Διὰ τῶν *ἐγκεφαλικῶν* αὐτοῦ *γύρων* καὶ τοῦ συνόλου τῆς στήλης τῆς σπονδυλικῆς εἶνε πράγματι ἀνώτερος, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀναλογιῶν τῶν μελῶν του, τῆς στενότητος τῆς λεκάνης, τῆς διαθέσεως τῶν μυῶν ἀποτελεῖ τὴν μετάβασιν εἰς τὸ *εἶδος τὸ πιθηκικόν*.

Ὁ Οὐραγγουτάγγος κατέχει ὡσαύτως θέσιν ταπεινὴν ἕνεκα χαρακτήρων τινῶν ἀνατομικῶν ἰδιαζόντων εἰς αὐτόν, ἕνεκα τῶν ἀναλογιῶν τοῦ σκελετοῦ, ἕνεκα τῶν ἐλαττωματικῶν αὐτοῦ ποδῶν καὶ χειρῶν· ἀλλ' ἀνυψοῦται διὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν αὐτοῦ *γύρων*, διὰ τῆς *προσωπικῆς γωνίας*, διὰ τῶν πλευρῶν, διὰ τῶν ὀδόντων, καὶ ὡσαύτως ἴσως *διὰ τῆς διανοίας*.

Ὁ Κιμπανζῆς ἔχει ἴδιον τὸν πλοῦτον τῶν ἐγκεφαλικῶν αὐτοῦ γύρων, τὰς ἀναλογίας τοῦ σκελετοῦ, τὴν διάθεσιν τῶν μηρικῶν ὀστῶν καὶ τὴν γενικὴν τοῦ κρανίου φυσιογνωμίαν.

Ὁ Γορίλλας τέλος ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν ὄγκον τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν διεύθυνσιν τοῦ βλέμματος, τὸ ἀνάστημα, τὰς γενικὰς τῶν μελῶν ἀναλογίας, τὴν διάθεσιν τῶν μυῶν τῆς χειρός, τοῦ ποδός, τῆς λεκάνης· ἀλλ' ἔχει δέκα τρία ζεύγη πλευρῶν, σπονδυλικὴν στήλην ἐλαττωματικὴν καὶ κυνόδοντας μακροτάτους.

Ἕκαστος τῶν τριῶν τούτων μεγάλων *ἀνθρωποειδῶν πιθήκων* προσεγγίζει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πρὸς τὸν ἄνθρωπον δι' ὡρισμένων χαρακτήρων, ἀλλ' οὐδεὶς συνενοῖ αὐτοὺς πάντας. Ὡσαύτως ἐν ταῖς κατωτέραις τῶν ἀνθρώπων φυλαῖς οὐδεμία ἤδη οὐδὲ αὐτὴ ἡ *Βοχισμανικὴ* φυλὴ ὑποδεικνύεται εἰδικῶς ὡς καταγομένη ἀμέσως ἐξ *ἀνθρωποειδοῦς*, ἀλλὰ προσεγγίζουσι

κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον διὰ τοῦ δεῖνος ἢ τοῦ δεῖνος χαρακτῆρος εἰς τοὺς *ἀνθρωποειδεῖς*. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐξ οὐδενὸς κατάγεται τῶν ἐν τῷ *παρόντι* εἰδῶν τῶν πιθήκων, καὶ ὅτι εἶνε μὲν πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ *ἀνθρωποειδοῦς*, ἀλλ' ὁ κοινὸς προπάτωρ προηγεῖται ἀμφοτέρων (¹).

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΜΜΕΣΟΣ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΜΑΣ

Τὰ δάση ἔν τε τῇ φυσικῇ καὶ κοινωνικῇ οἰκονομίᾳ ἔχουσι διττήν τινα ἀξίαν, τὴν ἄμεσον καὶ τὴν ἔμμεσον. Καὶ ἡ μὲν ἄμεσος τῶν δασῶν ἀξία πηγάζει ἐκ τῆς ποικιλίας καὶ ἀφθονίας τῶν ὑπ' αὐτῶν παραγομένων ἀκατεργάστων ὑλῶν, ὧν τινὲς εἶνε ἀπαραίτητοι διὰ τὸν ἄνθρωπον ὡς δυσχερῶς ἀντικαθιστάμεναι δι' ἑτέρων. Τοιαῦται ὕλαι εἶνε πᾶσα ξυλεία ἐργάσιμος (τοῦτέστιν οἰκοδομική, ναυπηγική, κτλ.) καὶ καύσιμος, αἱ δεψικαὶ οὐσίαι (οἷον φλοιός, βαλανίδια, σχινάλευρον, κηκῖδες, δεψικὸς ροῦς κτλ.), παντοδαποὶ χυμοὶ (οἷον ρητίναι, ἐλαστικὸν κόμμι κτλ.), πλεῖστοι καρποὶ καί τινα προϊόντα τῆς μετποιήσεως τῶν ξύλων, οἷα οἱ ξυλάνθρακες καὶ ἡ τέφρα.

Ἡ δ' ἔμμεσος ἀξία τῶν δασῶν ἐκδηλοῦται τριχῶς.

α'.) Ἐν τῇ ἐπιδράσει αὐτῶν *ἐπὶ τοῦ τοπικοῦ κλίματος* (τοῦτέστιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἐδάφους).

β'.) Ἐν τῇ ἐπιδράσει αὐτῶν ἐπὶ *τῆς ὑγρομετρικῆς καταστάσεως* τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἐδάφους ἐξ ἧς ἐξήρτηται καὶ ἡ ἀφθονία τῶν πηγῶν.

γ'.) Ἐν τῇ *μηχανικῇ προστασίᾳ τοῦ ἐδάφους* κατὰ τῶν ἀπὸ τῶν στοιχείων κινδύνων.

Τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τούτου τῆς ἐμμέσου ἀξίας τῶν δασῶν μόνον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐπελήφθησαν διὰ συγκριτικῶν παρατηρήσεων, ἐκτελουμένων ταὐτοχρόνως ἐπὶ ἐδάφους ἀδένδρου καὶ ἐδάφους δασοσκεποῦς εἰς σημεῖα ἔχοντα τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος, καὶ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὕψος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἱδρύθησαν μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ γενικοὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς δασικούς (ὡς ἐν Σαξωνίᾳ ἐν ἔτει 1861—1863) ἢ εἰδικοὶ μετεωρολογικοὶ σταθμοί, ὡς οἱ ἐν Βαυαρίᾳ ἐν ἔτει 1867, ἐν Πρωσσίᾳ ἐν ἔτει 1872, ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ Λωραίνῃ ἐν ἔτει 1874, ἐν Βρουνσβίκῃ ἀπὸ τοῦ 1878, ἐν Βυρτεμβέργῃ ἀπὸ τοῦ 1880. Τῆς γενικῆς ταύτης κινήσεως δὲν ἔμειναν ἀμέτοχα καὶ τὰ λοιπὰ Κράτη. Ἐν ἔτει 1869 ἱδρύθη ἐν Ἑλβετίᾳ ὁ πρῶτος δασικὸς μετεωρολογικὸς σταθμός, ἐν ἔτει 1870 ὁ Ἰταλικός, ἐν ἔτει 1871 ὁ Ρωσσικός, καὶ ἐν ἔτει 1877 οἱ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Σουηδίᾳ. Ἐν Γαλλίᾳ τὰ πρῶτα πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο πειράματα ἐξετέλεσεν ὁ Becquerel, εἶτα ὁ Mathieu ἐν Νανοὺ (ἐν ἔτει 1860) καὶ ἐσχάτως (ἀπὸ τοῦ 1876) ὁ Fautrat καὶ Sartiaux.

Ἁπάντων τούτων τῶν σταθμῶν τὰ πειραματικὰ ἐξαγόμενα ὑπῆρξαν ὁμόφωνα καὶ κατέληξαν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον.

Τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς.

Α'.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπιρροὴν τῶν δασῶν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας.

α'.) *Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ δασικοῦ ἐδάφους* ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ μέχρι βάθους 1μ.20 εἶνε ἐλάσσων τῆς τοῦ ἀδένδρου ἐδάφους, τῆς διαφορᾶς ἀνερχομένης μέχρις 1,5° R.

Ἡ δὲ καθ' ὥρας τοῦ ἔτους διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ δασοσκεποῦς ἐδάφους καὶ ἀδένδρου εἶνε ἡ ἑξῆς.

Τὸ ἔαρ ἡ διαφορὰ εἶνε . .	28 %
τὸ θέρος	24 %
τὸ φθινόπωρον	16 %
καὶ τὸν χειμῶνα	1 %

τοῦτέστιν ὑποτιθεμένου, ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους εἶνε 100 βαθμῶν ἐντὸς τοῦ δάσους ἡ θερμοκρασία αὕτη τὸ μὲν ἔαρ θὰ εἶνε 72 (ἤτοι κατὰ 28 βαθμοὺς ἐλάσσων) τὸ δὲ θέρος 76 (ἤτοι κατὰ 1 μόνον βαθμὸν ἐλάσσων).

Ἐκ τῆς συγκρίσεως δὲ τῶν θερμοκρασιῶν τοῦ δασοσκεποῦς ἐδάφους καὶ τοῦ ἀδένδρου προκύπτουσιν αἱ ἑξῆς σχέσεις· ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τὸ δασοσκεπὲς ἔδαφος εἶνε ψυχρότερον τοῦ ἀδένδρου καὶ ἀσκεποῦς. Κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας εἶνε μεγίστη, διότι κατὰ τοὺς μῆνας τούτους τὸ δασοσκεπὲς ἔδαφος ἔχει θερμοκρασίαν κατὰ 3° R. ἐλάσσονα τοῦ γυμνοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ Αὐγούστου ἡ διαφορὰ ἐλαττοῦται ἐκλείπουσα καθ' ὁλοκληρίαν τὸν χειμῶνα· ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου οὐδεμία σχεδὸν διαφορὰ καταφαίνεται.

β'.) *Θερμοκρασία τοῦ ἀέρος.*

Ἡ μέση ἐτησία θερμοκρασία τοῦ δασικοῦ ἀέρος εἶνε κατά τι ταπεινοτέρα τῆς μέσης θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος γυμνῶν ἐκτάσεων. Ἡ δὲ διαφορὰ ἀνέρχεται εἰς 0,8° R ὡς ἔγγιστα.

Ἡ ταπεινοτέρα θερμοκρασία τοῦ ἀέρος ἑρμηνεύεται ὡς ἑξῆς.

α'.) Τὸ δάσος περιορίζει τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλίου καὶ τῶν θερμῶν ἀνέμων διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων αὐτοῦ ἀποτελουμένης στέγης.

β'.) Ἐν τῷ δάσει ἀπορροφᾶται θερμογόνον ἐν λανθανούσῃ καταστάσει κατὰ τὴν βλάστησιν.

γ'.) Ἀπορροφᾶται μεγάλη ποσότης θερμογόνου ὑπὸ τοῦ ἐντὸς τῶν δασῶν ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ περιεχομένου ὑδρατμοῦ, προερχομένου ἐκ τῆς διαπνοῆς τῶν δένδρων·

καὶ δ'.) ἰδίως διότι ἐν τῷ δάσει ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους θερμαίνεται ἔλασσον (καθ' ὅσον ἡ κυρία πηγὴ τῆς θερμότητος τοῦ ἀέρος εἶνε ἡ θερμαινομένη ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, ἥτις ἄγουσα τὸ θερμογόνον μεταδίδωσιν αὐτὸ εἰς τὸν ἀέρα).

ΙΙ. Ἐπίσης ταπεινοτέρα εἶνε ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος ἐν τῷ δάσει ἢ ἐπὶ ἀδένδρου ἐδάφους καθ' ἁπάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους· καὶ τὸ μὲν θέρος αἱ διαφοραὶ εἶνε μέγισται, τὸ δ' ἔαρ κατά τι ἐλάσσονες, μετὰ τὸ φθινόπωρον μειοῦνται καὶ τὸν χειμῶνα εἶνε ἐλάχισται.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται καταδηλον, ὅτι αἱ ἀποδασώσεις αἱ παρ' ἡμῶν τόσον δραστηρίως διὰ τῶν ἐκχερσώσεων καὶ ἐμπρησμῶν ἐπιδιωκόμεναι συνεπάγονται τὴν ὕψωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἐδάφους ἰδίως κατὰ τὸ θέρος, αὕτη δὲ τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐξατμίσεως τοῦ ὕδατος, ἧς συνέπεια εἶνε ἡ ἐλάττωσις τῆς ὑγρασίας τοῦ ἐδάφους. Ὅσον δὲ θερμότερον εἶνε τὸ κλίμα χώρας τινὸς τόσον ἐπιζημιωτέρα ἀποβαίνει ἡ καταστροφὴ τῶν δασῶν. Ἀπόδειξιν ψηλαφητὴν παρέχεται ἡμῖν ἡ Ἀττικὴ καὶ ἰδίως τὸ λεκανοπέδιον τῶν Ἀθηνῶν ἐν ᾧ ἡ μείωσις τῶν ὑδάτων παρακολουθεῖ βῆμα πρὸς βῆμα τὴν μείωσιν τῶν δασῶν· ψηλαφητῶς δ' ἀποδεικνύουσι τοῦτο αἱ καταμετρήσεις τῶν ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου τούτου. Κατὰ ἀνακοίνωσιν λίαν ἀξιόπιστον τὰ ὕδατα Κηφισσίας καταμετρηθέντα μετὰ τὸν τελευταῖον ἐμπρησμὸν τῶν δασῶν τῆς Πεντέλης εὑρέθησαν ἠλαττωμένα καθ' ὁλοκλήρους ὁκάδας.

ΙΙΙ. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ὁ ἀὴρ καὶ ἐντὸς τοῦ δάσους καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ εἶνε θερμότερος· ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου τοὐναντίον τὸ ἔδαφος εἶνε θερμότερον τοῦ ἀέρος. Κατὰ Μάρτιον δὲ καὶ Σεπτέμβριον ὅτε γίνεται ἡ μετάβασις ἀπὸ τῶν ψυχρῶν ὡρῶν εἰς τὰς θερμὰς καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τὰς ψυχράς, αἱ διαφοραὶ τῶν θερμοκρασιῶν τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀέρος εἶνε κατὰ μέσον ὅρον ἐλάχισται. Κατὰ δὲ τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον αἱ σχετικαὶ διαφοραὶ εἶνε μέγισται (ὁ ἀὴρ λίαν θερμός, τὸ δ' ἔδαφος λίαν ψυχρόν).

Ἔτι δὲ τὴν ἡμέραν τὸ δάσος σκιάζον διὰ τοῦ φυλλώματος αὐτοῦ τὸ ἔδαφος ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτοῦ ἀποψυκτικῶς, τὴν δὲ νύκτα τοὐναντίον ὁ ἀὴρ τῶν δασῶν εἶνε θερμότερος. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἐν τῷ δάσει αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς εἶνε ἐλάσσονες, ἢ ἐπὶ γυμνοῦ ἐδάφους.

IV. Ἐπίσης ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ δάσος ἀμβλύνει καὶ τὸν ὑπερβολικὸν καύσωνα καὶ τὸ ὑπερβολικὸν ψῦχος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ κλίμα χωρῶν ἐχουσῶν δάση εἶνε εὐκραέστερον καὶ ἠπιώτερον τοῦ κλίματος χωρῶν στερουμένων δασῶν.

Τρανωτάτην δὲ καὶ τούτου ἀπόδειξιν παρέχεται ἡμῖν τὸ κλίμα τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἡ ἀπὸ τοῦ καύσωνος εἰς τὸ ψῦχος μετάβασις εἶνε τόσον αἰφνιδία, ὥστε δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν ἰσχυριζόμενοι, ὅτι ἐν Ἀθήναις ἔχομεν δύο μόνον ὥρας τοῦ ἔτους τὴν ψυχρὰν καὶ τὴν θερμήν, δηλονότι τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος. Τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον διὰ τὸ βραχυχρόνιον αὐτῶν ἀποβαίνουσιν ἀνεπαίσθητα.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΑΞΟΝΑ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ

Περιεργοτάτη εἶνε ἡ ἀνακάλυψις τοῦ διασήμου ἀστρονόμου τοῦ Μεδιολάνου Σκιαπαρέλλη, περὶ τοῦ χρόνου τῆς περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα περιστροφῆς τοῦ *Ἑρμοῦ*.

Αἱ παρατηρήσεις τούτου τοῦ πλανήτου εἶναι δύσκολοι καὶ ἀτελεῖς, διότι ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ γειτνιάσεως πρὸς τὸν ἥλιον, μετὰ τὴν δύσιν ἢ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τούτου, ὁ Ἑρμῆς εὑρίσκεται πολὺ πλησίον τοῦ ὁρίζοντος καὶ αἱ ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις ἐπηρεάζονται κακῶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἀτμοσφαίρας. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐντεῦθεν ἐλαττωμάτων ὁ Σκιαπαρέλλης ἔκαμε τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, ὅταν ὁ Ἑρμῆς εὑρίσκετο ὑψηλὰ ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα, προτιμῶν ὀρθῶς τὰ ἐντεῦθεν προτερήματα ἀπέναντι τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ φωτός.

Παρατηρήσας λοιπὸν ἐπανειλημμένως τὸν Ἑρμῆν ἀνεῦρεν ἐπ' αὐτοῦ γραμμάς τινας, καὶ ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ δίσκου τοῦ Ἑρμοῦ ἐξήγαγε τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Ἑρμῆς στρέφει πρὸς τὸν ἥλιον πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον, διότι στρέφεται περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ ἐν χρόνῳ ἀκριβῶς ἴσῳ πρὸς τὸν χρόνον τῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορᾶς αὐτοῦ, ὅστις εἶνε 87ἡμ,96926. Διαρκῶς λοιπὸν τὸ ἓν ἡμισφαίριον τοῦ Ἑρμοῦ θερμαίνεται ὑπὸ τοῦ

(1) Εἴδομεν ὅτι ἡ ἐμβρυολογία ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ μαστοφόρα διέρχονται ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ἑαυτῶν μητρὸς διὰ τῶν προγονικῶν φάσεων, καὶ ὅτι ἕκαστος ἡμῶν ὑπῆρξεν ἐπί τινας ἡμέρας ἑρπετόν, τετράπουν κτλ. Εἴδομεν ὡσαύτως ἄλλαχοῦ ὅτι τὰ ἀτροφικὰ ὄργανα μένουσιν ἔτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὀργανισμῷ ὡς μαρτύρια τοῦ παρελθόντος. Συνεζητήθη ἐπὶ μακρὸν ἂν τὸ ἀνθρώπινον ἔμβρυον εἶνε ἐπί τινα χρόνον πεπροικισμένον δι' ἀληθοῦς οὐρᾶς φερούσης σπονδύλους ὡς ἡ τῶν πιθήκων καὶ τῶν τετραπόδων. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐλύθη ὁριστικῶς πρὸ μικροῦ. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τῆς 8ης Ἰουνίου τοῦ 1885 ὁ Fol κατέδειξεν ὅτι ἀνθρώπινον ἔμβρυον 5 χιλιοστομέτρων καὶ 6 δεκάτων, δηλ. 25 ἡμερῶν, φέρει 32 σπονδύλους· ὅτι ἄλλο 9 μέχρι 10 χιλιοστομέτρων, ἤτοι 35 μέχρι 40 ἡμερῶν κέκτηται 38 σπονδύλους. Γινώσκομεν δὲ ὅτι ὁ ἀνθρώπινος σκελετὸς ἔχει μόνον 24 σπονδύλους· ὅθεν αἱ οὐραῖαι αὗται προσθῆκαι ἔχουσιν ἐφήμερον τὴν ὕπαρξιν. Ἤδη ἐπὶ τῶν ἐμβρύων τῶν 12 χιλιοστομέτρων, ὅ ἐστὶ τῶν 6 ἑβδομάδων, ὁ 38ος σπόνδυλος, ὁ 37ος καὶ ὁ 36ος συνενοῦνται εἰς ἕνα μόνον ὄγκον· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ 35ος δὲν ἔχει πλέον ὅρια παντελῶς καθαρά. Ἔμβρυον 19 χιλιοστομέτρων ἔχει μόνον 34 σπονδύλους. Ἐκ τῶν γεγονότων δὲ τούτων ἐξάγεται ὅτι τὸ κανονικὸν ἔμβρυον κατὰ τὴν 5ην καὶ 6ην ἑβδομάδα τῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως φέρει οὐρὰν ἀναμφισβήτητον, ὁμαλῶς κωνικήν, συντεθειμένην ἐκ σπονδύλων καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπεσπασμένην.

ἡλίου, τὸ ἕτερον δ' ἡμισφαίριον οὐδέποτε οὔτε φωτίζεται, οὔτε θερμαίνεται ὑπὸ τούτου, μόνον δὲ μικρὸς ὄνυξ τοῦ εἰς ἑκάτερον τῶν ἄκρων ἡμισφαιρίου αὐτοῦ ἐνίοτε βλέπει τὸν ἥλιον ἕνεκα τῆς ταλαντώσεως. Τοῦτο συμβαίνει ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ τρόπου ἑκατέρας τῶν κινήσεων τοῦ Ἑρμοῦ, τῆς περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ καὶ τῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν εἶνε ἰσοταχής, ἡ δὲ ἀνισοταχής, ὅθεν μικρὸν μέρος τοῦ μὴ πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένου ἡμισφαιρίου ἢ προτρέχον ἢ μένον ὀπίσω σχετικῶς πρὸς τὴν περιφοράν, φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ἐκ τοῦ χρόνου αὐτοῦ τῆς περιστροφικῆς κινήσεως ἐξηγεῖται πῶς ὁ Σροίτερος εὗρε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἡμῶν τὸν χρόνον αὐτῆς ἴσον περίπου πρὸς 24 ὥρας. Ἐπειδὴ αὐτὸς παρετήρει τὸν Ἑρμῆν ἢ ἀπὸ ἑσπέρας εἰς ἑσπέραν, ὅταν αὐτὸς ἐφαίνετο πλησίον τοῦ ὁρίζοντος εἰς τὸ Δ αὐτοῦ μέρος, ἢ ἀπὸ πρωΐας εἰς πρωΐαν καὶ εὕρισκε τὴν αὐτὴν ὄψιν, ἐσυμπέρανεν ὅτι ὁ χρόνος τῆς περιστροφῆς τοῦ Ἑρμοῦ εἶνε ἴσος πρὸς τὸν τῆς γῆς, ἤτοι 24 ὡρῶν.

Τὸ αὐτὸ φαινόμενον ὅμως τῆς ἰσότητος τοῦ χρόνου περιστροφῆς καὶ περιφορᾶς παρουσιάζει καὶ ἡ σελήνη, ἥτις στρέφεται περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ κινεῖται περὶ τὴν γῆν ἀκριβῶς εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον 27 ἡμ,32166.

Τίς ὅμως ἡ αἰτία τοῦ τοιούτου ἐκ πρώτης ὄψεως παραδόξου ταὐτισμοῦ, ὅστις βεβαίως δὲν προέρχεται ἐξ ἁπλῆς συμπτώσεως. Τὸ φαινόμενον ἐξήγησεν ὁ Δαρβῖνος λαβὼν ὑπ' ὄψει τὴν μηχανικὴν ἐπιρροὴν τῶν παλιρροιῶν ἐπὶ τῆς περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα περιστροφῆς. Ἡ ἐνέργεια δηλαδή, ἥτις ἀπαιτεῖται πρὸς κατανίκησιν τῆς τριβῆς κατὰ τὴν μετατόπισιν τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς παλιρροίαις, δαπανᾶται ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐνυπαρχούσης ἐν τῇ περιστροφικῇ κινήσει τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου συμβαίνουσιν αἱ παλίρροιαι.

Ἐντεῦθεν ὅμως ἡ κίνησις αὕτη ἐπιβραδύνεται καὶ ἡ ἐπιβράδυνσις παύει, ὅταν παύσωσιν αἱ παλίρροιαι. Ὅπως συμβῇ τοῦτο δέον τὸ σῶμα νὰ στρέφῃ πάντοτε τὸ αὐτὸ μέρος αὐτοῦ πρὸς τὸ σῶμα τὸ προξενοῦν τὰς παλιρροίας. Ἕνεκα τῶν μεγάλων παλιρροιῶν τὰς ὁποίας προυξένουν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὸν Ἑρμῆν καὶ ἡ Γῆ ἐπὶ τὴν σελήνην ἐπῆλθεν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἰς ἀμφότερα τὰ σώματα. Ἴσως δ' ἕνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας ἡ ταχύτης τῆς περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα περιστροφῆς τῶν ἀπωτέρων ἀπὸ τοῦ ἡλίου πλανητῶν, Διὸς καὶ Κρόνου, εἶνε μείζων ἢ αἱ τῶν ἐγγυτέρων Γῆς καὶ Ἄρεως, διότι αἱ ἐπὶ τούτων παλίρροιαι ἐκ τοῦ ἡλίου εἶνε ἐντονώτεραι ἢ διὰ τοὺς ἀπωτέρους.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΚΚΙΔΗΣ
Καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Ο ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΕΝ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΘΕΑΤΡΩ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 7).

Δαπάναι ἐγκαταστάσεως ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ὁ πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Γενεύης, προϋπολογισμὸς ἀνῆλθεν κατὰ τὰ προσχεδιάσματα εἰς 150,000 δραχ. Διαιρεῖται δὲ εἰς τὰ ἑξῆς τρία μέρη.

1. Τὰ ἀπὸ τῶν ὑδρομύλων μέχρι τοῦ θεάτρου σύρματα ὑπελογίσθησαν οὕτως ὥστε νὰ προμηθεύωσιν ἄνευ ἀπωλείας ἀνωτέρας τῶν 10 % τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα εἰς 1500 ἠλεκτρικὰς λυχνίας, ἐντάσεως 16 κανονικῶν λαμπάδων, ἤτοι ἐν ὅλῳ 24,000 τοιούτων ἀνημμένων ἐν τῷ θεάτρῳ ταὐτοχρόνως καὶ ἐν ᾗ στιγμῇ ὁ φωτισμὸς ἔχει τὸ μέγιστον ὅριον τῆς ἐντάσεώς του.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς τομῆς τῶν συρμάτων εἶνε 400 τετραγωνικῶν χιλιοστομέτρων, τῆς ἠλεκτροπαραγωγοῦ δυνάμεως εἰς τοὺς πόλους τῶν ἠλεκτρομηχανῶν οὔσης ἀπὸ 210 μέχρι 220 μονάδων (1).

Τὰ σύρματα ἔχοντα (διπλοῦν μῆκος) ὁλικὸν μῆκος 12,000 μέτρ. περιβάλλονται ὑπὸ μολύβδου καὶ εἶνε τοποθετημένα ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πλίνθων. Πρὸς προφύλαξιν δ' αὐτῶν ἀπὸ πάσης βλάβης τὰ ἐκάλυψαν διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων ἐχόντων σχῆμα U ἀνεστραμμένου. Κατὰ ταῦτα ἡ δαπάνη κατὰ μέτρον ἀνῆλθεν εἰς δραχ. 6,50.

2. Ἡ ἐν τῷ θεάτρῳ διανομὴ τοῦ φωτισμοῦ διήρηται εἰς δύο διακεκριμένα καὶ ὁλοτελῶς ἀνεξάρτητα συμπλέγματα, ὧν ἑκάτερον κέκτηται τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἠλεκτρομηχανάς.

Τὸ πρῶτον τῶν συμπλεγμάτων περιλαμβάνει 2,400 ἠλεκτρικὰς λυχνίας ἀντικαθιστώσας τὰς ὑπαρχούσας φωτοβολίδας τοῦ ἀεριόφωτος. Τὸ δεύτερον ἢ ὁ τῆς ἐπικουρίας φωτισμὸς ἀποτελεῖται ὑπὸ 50 — 100 λυχνιῶν διανεμημένων εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ θεάτρου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διατηρήσωσιν ἐπαρκοῦντα τὸν φωτισμὸν ἐν περιπτώσει βλάβης τοῦ κυρίου φωτισμοῦ.

(1) Αἱ ἠλεκτρικαὶ μονάδες ὑπελογίσθησαν καὶ ἐγένοντο δεκταὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ τῆς ἠλεκτρικῆς ἐκθέσεως ἐν Παρισίοις τῷ 1881. Ὡς μονάδα τῆς ἠλεκτροπαραγωγοῦ δυνάμεως παρεδέχθησαν τὴν δύναμιν μιᾶς στήλης τοῦ Βόλτα· ἡ μονὰς αὕτη ὠνομάσθη Volt. Ἡ τῆς ἀντιστάσεως ὠνομάσθη Ohm καὶ μετρεῖται ὑπὸ στήλης ὑδραργύρου μήκους 106 ἑκατοστομ., καὶ βάσεως 1 τετρ. χιλιοστομ. εἰς θερμοκρασίαν 0° K. Ἡ τῆς ἐντάσεως ὠνομάσθη Ampère καὶ μετρεῖται διὰ τῆς ποσότητος τοῦ ἀργύρου, ἥτις ἀποτίθεται ἐν ἠλεκτρολύτῳ τινι, τῇ ἐπενεργείᾳ ποσότητος ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἴσης τῇ μονάδι. Ἡ ποσότης αὕτη τοῦ ἀργύρου εἶνε 1,1180 χιλιοστογραμμάριον ἢ ἐν μιᾷ ὥρᾳ 3,600 φορᾶς περιπλέον δηλ. 4gr,025.

Ἡ μονὰς τῆς ποσότητος τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶνε 1 couloms καὶ δύναται νὰ ἀποσυνθέσῃ 0,9373 χιλιοστογραμ. ὕδατος ἐν ἑνὶ δευτερολέπτῳ

Εἶνε δύσκολον νὰ καταστρώσῃ τις ἀκριβῆ τῆς ἐσωτερικῆς διαρρυθμίσεως τοῦ φωτισμοῦ προϋπολογισμόν, διότι τὸ τῶν διακλαδώσεων μῆκος ποικίλλει κατὰ τὴν θέσιν ἑκάστης λυχνίας. Ἀλλ' ἡ τιμὴ τῶν 50 δρ. κατὰ λυχνίαν, ἥτις ἐκ πείρας ὡρίσθη κατὰ τὰς γενομένας ἐγκαταστάσεις τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐν διαφόροις θεάτροις τῶν Παρισίων, ἐφάνη εὔλογος καὶ ἱκανὴ ὥστε νὰ μὴ ἀποδείξῃ κακοὺς τοὺς ὑπολογισμούς.

3. Ἐν τῷ τίτλῳ: φωτισμὸς ἐπικουρίας καὶ ἀπρόοπτα, περιελήφθησαν αἱ πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον τοῦ φωτισμοῦ τρόπον σχετικαὶ δαπάναι. Χορηγεῖται δὲ ὁ φωτισμὸς οὗτος εἴτε ὑπὸ εἰδικῆς ἠλεκτρομηχανῆς εὑρισκομένης ἐν αὐτῷ τῷ θεάτρῳ καὶ ὑπὸ διοχετεύσεως ὕδατος τῆς πόλεως ὑπὸ μικρὰν πίεσιν κινουμένης, εἴτε ὑπὸ συναθροιστῶν (1) (Accumulateurs) πληρουμένων ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐκ τοῦ συμπλέγματος τοῦ κυρίου φωτισμοῦ.

Ὁ προϋπολογισμὸς λοιπὸν συνοψίζεται ὡς ἑξῆς:

Ἠλεκτρ. διοχέτευσις 1200 μ. πρὸς 12,000 δραχ. τὸ χιλιόμ. δραχ.	14,400	
Τοποθέτησις 600 μ. πρὸς 6,50 τὸ μέτρον . . . . . »	3,900	
Διάφορα ἔξοδα καὶ ἔκτακτα »	1,700	20,000
Τοποθέτησις καὶ ἀγορὰ 2,400 λυχνιῶν πρὸς δρ. 50 . . δρχ.	. .	120,000
Φωτ. ἐπικουρίας καὶ ἀπρόοπτα »	. .	10,000
Αἰτηθεῖσα πίστωσις δραχ.		150,000

Ἐν Lausanne 20 Φεβρουαρίου 1890.

(Ἕπεται συνέχεια)

Δ. Κ. ΚΑΛΒΟΚΟΡΕΣΗΣ

(1) Καλοῦνται οὕτως ἠλεκτρικαὶ συσκευαὶ ἐν αἷς ἀποταμιεύεται τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἠλεκτρομηχανῆς τινὸς ἢ συστοιχίας ἠλεκτρικῶν στηλῶν, καὶ τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται εἶτα ὡς νέαν πηγὴν ἠλεκτρισμοῦ. Τοιαῦται συσκευαὶ ἐν χρήσει εἰσὶ πρὸς φωτισμὸν τῶν σιδηροδρόμων, κίνησιν τῶν ἠλεκτρ. τροχιοδρόμων, πλοιαρίων, ἐν τῇ ἀεροστατικῇ κλ. Συμπυκνωταὶ δὲ (condensateurs) καλοῦνται παρόμοιαι συσκευαὶ ἐν χρήσει ἐν τῷ στατικῷ ἠλεκτρισμῷ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Κύριε Διευθυντὰ τοῦ «Προμηθέως».

Εἰς τὰ περὶ τῆς γλώσσης τῶν ζῴων, ἅτινα ἐδημοσιεύσατε εἰς τὸ φύλλον τῆς παρελθούσης Κυριακῆς τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ «Προμηθεύς», παρακαλῶ, ὅπως μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ εἴπω ὀλίγα, τὰ ὁποῖα βεβαίως ἐλάχιστα θὰ προσθέσωσιν, εἰς τὸ μετὰ τόσης σαφηνείας πειθοῦς καὶ χάριτος πραγματευθὲν παρ' ὑμῶν ζήτημα τοῦτο.

Ὅσοι ἔτυχε νὰ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἰδίως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Λάρισσαν καὶ ἐκ τῆς νεολαίας βεβαίως πλεῖστοι εἰσὶν χάρις εἰς τὰς ἐπιστρατεύσεις—θὰ εἶδον ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν ὑψουμένας δίκην κυψελῶν, τὰς φωλεὰς τῶν τακτικῶς καθ' ἕκαστον θέρος ἐπισκεπτῶν τοῦ μέρους τούτου Πελαργῶν (Λελεκίων).

Τὰ πτηνὰ ταῦτα, ἅτινα πάντες γνωρίζομεν, εἰσὶν ἐκ τῶν περιοδικῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπισκέπτονται τὸ θέρος καὶ μόλις μυρίσῃ ὁ χειμὼν μᾶς ἀφίνωσιν ὑγείαν, ἵνα μᾶς ἐπισκεφθῶσι καὶ πάλιν τὸ ἑπόμενον καὶ καθεξῆς. Ἡ ἄφιξίς των εἰς τὸ κλίμα μας, δὲν ἔχει ὡρισμένην ἡμέραν, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως ἢ μὴ τῆς χειμερινῆς ἐποχῆς.

Γίνεται ὅμως αὕτη πάντοτε τὸν Φεβρουάριον ἢ Μάρτιον· πλήν, τοῦτο δὲν συμβαίνει καὶ διὰ τὴν ἀναχωρησιν, ἥτις λαμβάνει χώραν, καθ' ὡρισμένην ἡμέραν, τὴν 6ην Αὐγούστου. Πολλὰ δύναταί τις νὰ μελετήσῃ ἐπὶ τῶν ζῴων τούτων, ἐὰν τύχῃ καὶ παρευρεθῇ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς των, ἥτις ἄλλως γίνεται πανηγυρικωτάτη καὶ λίαν διασκεδαστική.

Ἀπὸ πρωΐας τὰ ἐξέχοντα ἐν τῷ εἴδει τούτῳ τῶν πτηνῶν ἄτομα, ἵπτανται παρὰ τὸ σύνηθες ἄνωθεν τῆς πόλεως καὶ περιέρχονται αὐτήν, προσκαλοῦντα διὰ τῶν κρωγμῶν καὶ τῆς ρυθμικῆς κινήσεως τοῦ λαιμοῦ των (δι' ἣν ἴσως οἱ Τοῦρκοι θεωροῦσιν ταῦτα ὡς ἱερὰ ἅτε ὁμοιάζουσαν πρὸς τὰς ἑαυτῶν κινήσεις κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς των) ἅπαντα τὰ ἐν τῇ πόλει εὑρισκόμενα, εἰς γενικὴν οὕτως εἰπεῖν συνάθροισιν. Σωστὸν προσκλητήριον. Τούτου τελεσθέντος ἅπαντα ὁμοῦ περιέρχονται τὴν πόλιν τρίς, κρώζωντα καὶ οἱονεὶ ἀποχαιρετῶντα αὐτήν, ἀφοῦ δ' ἀναπαυθῶσιν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν πεδιάδα, τοῦ ἀρχηγοῦ ἢ τῶν ἀρχηγῶν διδόντων τὸ σύνθημα ἀνυψοῦνται καὶ πάλιν διὰ μιᾶς ἅπαντα, καὶ τρέπονται τὴν πρὸς βορρᾶν ἄγουσαν ὁδὸν αὐτῶν, ἥτις εἰρήσθω ἐν παρόδῳ οὔτε σκυρώσεως, οὔτε κυλινδρώσεως, οὔτε καταβρέγματος ἔχει ἀνάγκην.

Περὶ τῶν ζῴων τούτων διηγοῦνται ἢ μᾶλλον βεβαιοῦσι τὸ ἑξῆς λίαν νόστιμον. Κατά τι θέρος ἡ χρονολογία δὲν ἀναφέρεται—παιδίον τι θέλον νὰ παίξῃ μὲ τὸ ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας του κατοικοῦν χαριτόβρυτον ζεῦγος Πελαργῶν, ἐμηχανεύθη ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ᾠὰ τοῦ θήλεως, δι' ἄλλων ὄρνιθος. Ἡ Πελαργὸς δὲν ἠννόησε τὴν ἀντικατάστασιν, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ κλωσσᾷ αὐτά, μέχρις ὅτου ἐγένετο ἡ ἐπῴασις. Ἀλλ' ὦ τῆς φρίκης! Οἱ νεοσσοί, παρὰ τὸ χαρακτηριστικὸν λευκόφαιον χρῶμα τῶν πελαργῶν, ἦσαν μέλανες!!!

Τὸ ἄρρεν τὸ ὁποῖον παραστέκεται καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπῳάσεως καὶ συντροφεύει τὸ θῆλυ, προφυλάσσον ἔστιν ὅτι αὐτὸ ἀπὸ τῶν καυστικῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν πτερύγων αὐτοῦ ἐν εἴδει ἀλεξηλίου, μόλις εἶδε τὸ χρῶμα τῶν τέκνων του, ἤρχισε νὰ ταράσσηται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ φρικώδεις κρωγμούς. Ἀναχωρῆσαν μετὰ τῶν αὐτῶν ἀπελπιστικῶν

κραυγῶν, ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον ἀκολουθούμενον ὑπὸ δεκάδος ὁμοίων του ἅτινα περιεκύκλωσαν—ὡς δαιτυτυμόνες περὶ στρογγύλην τράπεζαν—τὴν φωλεάν, ἔνθα ἦτο περιμαζευμένον μετ' αἰσχύνης τὸ θῆλυ παρατηροῦν μετ' ἀπελπισίας τοὺς νεοσσούς του.

Τότε ὁ σύζυγος ἤρχισε διὰ διαφόρων κινήσεων τοῦ λαιμοῦ κρ, κρ, κρ, νὰ διηγῆται φαίνεται τὸ ἀπαίσιον γεγονός. Εἰς τὰ γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἀπήντων ἐν ρυθμῷ τὰ ἄλλα καὶ ἡ συζήτησις, ἢ μᾶλλον ἡ δίκη, ἐξηκολούθησεν οὕτω περὶ τὴν ὥραν, ὁπότε ὁρμήσαντα ἅπαντα κατὰ τῆς συζύγου, κατεξέσχισαν αὐτήν τε καὶ τὰ τέκνα της, ἀποπλύναντα οὕτω τὸν ρύπον τῆς μοιχείας.

Πῶς φαίνονται ὑμῖν ταῦτα; . . . .

Ἴσως πολλὰ ἐκ τῶν ζῴων, τὰ ὁποῖα βεβαίως συνεννοοῦνται ὡς καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν κινήσεων καὶ τῆς φωνῆς, *δὲν στεροῦνται καί τινων ἐκ τῶν αἰσθημάτων διὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος καυχᾶται ὅτι διαφέρει αὐτῶν.*

Πειραιεύς

ΠΑΝΑΓ. Σ. ΖΗΖΗΛΑΣ

ΠΕΡΙ ΣΑΚΧΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΑΚΧΑΡΙΝΗΣ

Ἐκ τῶν νεωστὶ συνθετικῶς παρασκευασθεισῶν, χρησίμων πρὸς κατασκευὴν ἐδεσμάτων οὐσιῶν, οὐδεμία ἴσως ἐκίνησεν ἐνδιαφέρον μεγαλείτερον τῆς σακχαρίνης. Οἱ ἐπιστήμονες ἐξέφερον τὴν περὶ σακχαρίνης γνώμην αὐτῶν καὶ μ' ὅλην τὴν κακὴν ὑποδοχήν, ἣν ἀρχικῶς εὗρε τὸ παρασκεύασμα τοῦτο, ἤδη οὐ μόνον ἡ ἐντελὴς ἀβλάβεια αὐτοῦ ἀπεδείχθη, ἀλλὰ καὶ ὅτι οἱ ἐκ πολυσαρκίας, διαβήτου καὶ ἀρθρίτιδος πάσχοντες καὶ ἐν γένει ἐκεῖνοι, εἰς οὓς ἡ χρῆσις τοῦ κοινοῦ σακχάρου ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῆς θεραπευτικῆς, δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἀντ' αὐτοῦ, ἄνευ φόβου τινός, σακχαρίνην. Ἐπὶ τῆς ἔριδος δὲ ἥτις ἀνεφύη ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ νέου τούτου σώματος, ἃς κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν κατωτέρω γραμμῶν. Ἐν πρώτοις εἶνε ἡ σακχαρίνη σχετικῶς εὐθηνοτέρα, καθότι εἶνε 300πλασίως γλυκυτέρα τοῦ συνήθους σακχάρου. Μικρὸν δηλ. τεμάχιον σακχαρίνης ἴσον κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς κόκκον φακῆς καθιστᾷ γλυκύτατον τὸ ἐντὸς μεγάλου κυάθου περιεχόμενον τέϊον, καφφέ, ἢ σοκολάταν. Ἕτερα πλεονεκτήματα τῆς σακχαρίνης καταφαίνονται ἅμα ἡ διάλυσις αὐτῆς ζεσθῇ· οὕτω π. χ. μικρὰ ποσότης αὐτῆς παρεμποδίζει τὴν ἐκ κυάμων, φασιόλων, πίσων καὶ λαχάνων ἐν γένει συνήθως προκαλουμένην φύσαν. Κρέμα καὶ πηκτὴ διὰ σακχαρίνης παρασκευασθεῖσαι καθίστανται τόσον συμπαγεῖς ὡς ἂν πρὸς κατασκευὴν εἶχε ληφθῇ ἡ τριπλασία ποσότης γελατίνης. Περισσότερον ἀξία παρατηρήσεως εἶνε ἡ ἐπίδρασις τῆς σακχαρίνης ἐπὶ ζυμαρικῶν, ἅτινα πρόκειται ταχέως νὰ ψηθῶσιν· ἐνῷ δηλ. τὸ σύνηθες σάκχαρον παρεμποδίζει πολλάκις τὴν ζύμην ν' ἀνέλθῃ καὶ κατόπιν ταχέως μελανοῖ τὰ ψηνόμενα ζυμαρικά, ἀπ' ἐναντίας ἡ σακχαρίνη, τὸ μὲν πρῶτον, δηλ. τὸ ν' ἀνέλθῃ ἡ ζύμη, ἐπιταχύνει, τὸ δὲ δεύτερον, ἤτοι τὴν μελάνωσιν τοῦ ψηνομένου, παρεμποδίζει καὶ συντελεῖ ἐν γένει πολὺ εἰς τὴν κατασκευὴν ἐκλεκτῶν ζυμαρικῶν πρὸς μεγίστην τῆς κατασκευαζούσης ταῦτα οἰκοδεσποίνης καὶ τῶν καταναλωτῶν χαράν. Ἐξ ἅπαντος δὲ δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐντὸς ἑκάστου μαγειρείου, ὅπως διὰ τὰ ἀρωματικὰ οὕτω καὶ διὰ τὴν σακχαρίνην θὰ ὑπάρχῃ ἰδιαίτερον δοχεῖον.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς, ὅτι ἡ σακχαρίνη οὐδέποτε θ' ἀντικαταστήσῃ τὸ σάκχαρον, καθότι τὸ τελευταῖον τοῦτο κέκτηται πραγματικὴν ἀξίαν ὑπὸ θρεπτικὴν ἔποψιν, ὅπου ὅμως ἡ θρεπτικὴ ἰδιότης τοῦ σακχάρου ἔχει δυσαρέστους συνεπείας (π. χ. εἰς πολυσάρκους ἀνθρώπους) καθὼς καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν ζυμαρικῶν τινῶν, γλυκῶν ἢ τεθησαυρισμένων καρπῶν κτλ. ἡ σακχαρίνη εἶνε προτιμοτέρα. Μολονότι δὲ ἡ γαλλικὴ τοῦ σακχάρου βιομηχανία δεινῶς ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῆς σακχαρίνης, ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀξία αὐτῆς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐν Παρισίοις διεθνεῖ ἐκθέσει, ἐν ᾗ ἔτυχε τοῦ πρώτου βραβείου· ἀπαρατήρητος δὲ καθ' ὁλοκληρίαν ἔμεινε ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων δημοσιευθεῖσα γνώμη παρισινοῦ τινὸς ἰατροῦ νομίζοντος, ὅτι «Saccharin est nuisible comme tout ce qui nous vient de l' Allemagne!» Βεβαίως ἡ περὶ σακχαρίνης γνώμη τοῦ ἰατροῦ τούτου εἶνε καταφανῶς κρίσις λίαν ἐπιρρεασθεῖσα ἐκ τοῦ μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν ἀμοιβαίου μίσους καὶ στερουμένη ἑπομένως πάσης ἐπιστημονικῆς ἀξίας, καθότι κορυφαῖοι ἐν Γερμανίᾳ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες καὶ οἱ καθηγηταὶ Ed. Suess ἐν Βιέννῃ, καθηγητὴς Δr. Gaus ἐν Karlsbad, ὁ καθηγητὴς Leyden ἐν Βερολίνῳ καὶ λοιποί, ἀπέδειξαν τὴν ἐντελῆ τῆς σακχαρίνης ἀβλάβειαν.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἡ Ἐθνογραφία τῆς Πελοπονήσου κατὰ τὸν κ. Α. Φιλιῶνα ὑπὸ Κ.—Αἱ Πάτραι ὑπὸ μετεωρολογικὴν ἔποψιν ὑπὸ Χρ. Κορύλλου. — Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ Ἀλεξ. Βάλβη.—Ἄμεσος ἀξία τῶν δασῶν μας ὑπὸ Ν. Χλωροῦ.—Περὶ τῆς περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα κινήσεως τοῦ Ἑρμοῦ ὑπὸ Δημ. Κοκκίδου.—Ὁ Ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τῆς Γενεύης ὑπὸ Δ. Καλβοκορέση. — Ἐπιστολὴ ὑπὸ Π. Ζίζηλα.—Περὶ σακχάρου καὶ σακχαρίνης ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ οἵτινες δὲν ἔλαβον τακτικῶς τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα φύλλα τοῦ «Προμηθέως» νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως τῇ διευθύνσει.

Τύποις Α. ΚΟΝΤΟΓΟΝΗ ὁδὸς Χρυσοσπηλαιωτίσσης